

't Hupke

Nr.160 Lente 2015

In dit nummer

- Windmolens langs A16
- Terugblik vogeljaar 2014
- Een nieuwe lente
- Verslindende vogel
- De Grutto
- Verslag roofvogeltelling
- Braakbal Klapekster
- Van Steenuilen en Paradijsvogels
- Dagje Walcheren
- Natuurgebied De Weimeren
- Een dagje vogelen met Fred Pardoel
- De Werkgroep Uilen
- Bijzondere soort; Grote Gele Kwikstaart

Dit is uitgave nr.160 Jaargang 46
Opplage 300 stuks.

't Hupke is een uitgave van de West Brabantse Vogelwerkgroep en wordt 4x per jaar toegezonden aan onze leden.

Bank 76 INGB 0001 0637 12

Bestuur

Kors Jan Snoeij (voorzitter)
Fred Pardoel (secretaris)
Ellie Pruiksma (PR&communicatie.)
Stefan Vromans (Penningmeester)
Kees van der Krift

Redactie

Martin van Leest
Jan Benoist
redactie@westbrabantsevwg.nl

Vaste medewerkers

Raymond van Breemen
Piet van Iersel
Hans van der Sanden
Willem Veenhuizen
Harry van Vugt

Tekstcorrectie

Henriette Huijgens
Ad Rijnen
Albert de Hoon

Overname artikelen

Niets uit deze uitgave mag zonder schriftelijke toestemming van de redactie worden overgenomen.

Wijze van aanleveren

Kopij per email aanleveren als Word bestand zonder opmaak.
Grafieken en tabellen en foto's apart aanleveren per email

Website

www.westbrabantsevwg.nl

Wenst u 't Hupke alleen digitaal te ontvangen stuur dan een mailtje naar:

secretaris@westbrabantsevwg.nl

Webredactie

Ellie Pruiksma

Volgend Hupke

Verzenddatum 1 juni 2015
Aanleveren kopij tot 1 mei. 2015

Foto omslag

Marcel van Kammen

Foto's achterzijde

Martin van Leest, Hannie van Gils

Gambia

Begin januari maakten we een indrukwekkende vogelreis door Gambia.

Indrukwekkend, niet alleen vanwege de ongekennde hoeveelheid prachtige vogels die het land heeft te bieden maar ook vanwege de cultuur en leefomstandigheden van de Gambianen.

We zijn begonnen in het vissersdorp Sanyang, aan de kust. De vers gevangen vis wordt er gerookt voor de export. Er is geen haven, de bootjes worden zo'n 10-20 meter uit de kust gelost. Met grote plastic bakken vol vis waden de mensen door het water naar het strand, een gebeuren waarvoor vrijwel het hele dorp uitloopt, niet alleen om dat mee te maken maar kennelijk ook als sociaal gebeuren, om andere mensen te ontmoeten. Het strand was een bont gekleurde mensenmassa!

Onze tweede verblijfplaats was in Tendaba, veel meer in het binnenland, aan de Gambia rivier. De mensen leven hier in uiterst simpele huisjes, zonder stromend water of elektriciteit. Men kookt er op houtvuurtjes. 's Avonds loopt iedereen met een zaklantaartje door het dorp om de weg te vinden door smalle steegjes en over onverharde paden vol kuilen en stenen.

We zijn met een bootje de Gambia rivier overgestoken om via een aantal kreken door het natte natuurgebied te varen. Het wemelde er van de vogels en ook een otter en krokodil lieten zich door ons bewonderen. De plaatselijke vogelgids die ons in de boot begeleidde, zag de bijzondere soorten eerder met het blote oog dan ik met verrekijker! Tussen de paar woorden Engels die hij sprak klonk het opeens: 'Mooi hè?' Hij gaat blijkbaar vaker met Nederlanders op stap!

Net voor het vallen van avond vlogen de Bonte IJsvogels ons om de oren: vogels, op weg naar hun slaapplek. Een sensationele ervaring!

De laatste verblijfplaats was in Marakissa, in het zuidwesten, vlak bij de grens met Senegal. Op het terrein was een soort tuinhuisje met uitzicht op een aantal drinkbakjes. De hele dag door lieten zich daar de mooiste vogels op heel korte afstand zien. Dat was nog eens luxe vogelen, zittend op een luie stoel met een pilsje en een sigaar. En maar genieten van al het moois dat kwam aanvliegen!

Modou Colley vergezelde ons gedurende de hele reis. Hij is niet alleen een geweldig vogelaar maar zet zich ook in als voorzitter(!) van de Gambiaanse Bird Association om de natuur en de vogels in Gambia te beschermen en te behouden. Het was bijzonder om met deze man kennis te maken.

Ondanks de armoedige omstandigheden waaronder de Gambianen in het binnenland leven, maakten de meeste mensen een vrolijke en opgeruimde indruk, niet in de laatste plaats door de prachtige kleurige kleding van de vrouwen. Men is over het algemeen bijzonder vriendelijk en zeer bereidwillig om te helpen, natuurlijk ook wel in pogingen om iets aan ons te verdienen. Honger wordt er niet geleden, men leeft van wat het land opbrengt. Naar school gaan is lang niet voor alle kinderen weggelegd, veel ouders kunnen het schoolgeld (en het verplichte uniform!) gewoon niet betalen.

Nu, weer thuis, besef ik weer eens hoe ontzettend goed wij het hier hebben en hoe druk we ons kunnen maken om allerlei zaken waarvan je je kunt afvragen of ze wel echt zo belangrijk zijn.

Kors Jan Snoeij

Agenda

Met ingang van dit nummer is de agenda komen te vervallen.
Voor de actuele agenda raadpleeg de website en onze nieuwsbrief.

De redactie

De vorige keer eindigde deze rubriek met de opmerking dat er in het volgende Hupke meer zou staan over het nieuwe tracé voor de 380 kV hoogspanningsleidingen. Dit kwam door de beperkte ruimte (enkele kolom), waardoor ik niet alle informatie kwijt kon. Ik had echter niet vermoed dat ik dit keer nog zoveel ruimte nodig zou hebben voor dit onderwerp, omdat er zoveel mensen, bestaande organisaties en nieuwe actiecomités aan de slag zouden gaan met deze gevoelige kwestie. Tientallen e-mails mocht ik er dan ook over ontvangen. Het nieuwe tracé werd in augustus als een donderslag bij heldere hemel bekendgemaakt. Om in termen van het weer te blijven spreken: de storm is sindsdien eerder flink aangewakkerd dan geluwd. Voor het oude tracé, dat al in 2011 vastgesteld is, waren er ook wel kritische punten te noemen, maar het nieuwe – door de rijksoverheid vastgestelde - tracé gaat door vrijwel de hele EHS ten noorden van Breda en heeft reeds veel heftige emoties opgewekt. De Brabantse Milieufederatie heeft intussen al in het najaar een door onze vereniging mee-ondertekend persbericht uitgebracht (zie haar website). Vanuit de vereniging is er een brief gegaan naar twee Tweede Kamerleden die de regio kwamen bezoeken. Kees van der Krift is intussen aangewezen als contactpersoon voor de besturen van een aantal groene groepen en andere instanties. Er is een brief van een aantal actiecomités met bezwaren gestuurd naar onder andere minister Kamp, die ook de regio nog komt bezoeken (op het moment dat u dit leest is dat waarschijnlijk al gebeurd). Deze brief is mee-ondertekend door een aantal organisaties, o.a. onze vereniging. Wordt vervolgd!

Bestemmingsplan Buitengebied Zuid is inmiddels goedgekeurd door de gemeenteraad van Breda, helaas met slechts maar enkele van de vele, door ons gewenste aanpassingen. Namens enkele groene verenigingen heeft Piet van Iersel nog contact gehad met leden van enkele fracties in de gemeenteraad. De economie blijft echter vooralsnog duidelijk de boventoon voeren bij dit soort plannen en de kennis van zaken bij de gemeente over de onderliggende materie valt tegen. Voor de Rith betekent dit waarschijnlijk meer "uitzicht" op plastic (tuinders) en meer stikstofdepositie (intensieve veehouderij). Heel jammer.

Intussen hebben we al weer een geslaagde nieuwjaarsreceptie achter de rug. Met de gebruikelijke quiz, de nieuwjaarstoespraak van de (plaatsvervangend) voorzitter en de gezellige nazit. Veel activiteiten en zaken op het gebied van de ruimtelijke ordening blijken door te lopen in het nieuwe jaar. Dat zijn bijvoorbeeld het tellen en inventariseren, cursussen, excursies, werkgroepen, windmolens Rooskensdonk/Weimeren, 380 kV tracé, enz. Het project "Vier jaargetijden" is intussen al weer met de tweede cyclus gestart en ook het mentorenproject, dat heel positief ontvangen is, loopt door. Al met al blijft er veel inzet nodig. Aan het einde van de nieuwjaarstoespraak werden dan ook allen bedankt voor de bijdrage in 2014 en de daar gestelde vraag wil ik nog maar eens herhalen: "Mogen we in 2015 weer op u rekenen?"

Fred Pardoel

Zijn wij recreanten?

Op een zaterdag bezoek ik een groot natuurgebied. Op de vier parkeerterreinen staan zeker zestig auto's. Ik kom ongeveer twintig wandelaars tegen onder wie een tiental met een hond. Enkele honden liepen los in de directe nabijheid van de eigenaar. Enkele hardlopers en acht mountainbikers maakten ook gebruik van het wandelpad en ik zag vier ruiters te paard op het speciaal aangelegde ruiterspad. Mensen buiten de uitgezette paden heb ik niet gezien.

Op een pad langs een ven zwommen op zeer korte afstand zestig Kraakeenden en evenveel Wilde Eenden zonder angst voor bezoekers. Ze waren mogelijk gewend aan mensen en niet schuw gemaakt door doodschietters. Van hetzelfde natuurgebied is een deel niet toegankelijk, om dichtgroei tegen te gaan grazen er paarden. Als vogelaar zou je daar in weekend beter niet naar toe moeten gaan of heel vroeg maar ondanks de vele bezoekers was er van verstoring niets te merken.

Natuurmonumenten heeft onder zijn leden een enquête gehouden over het gebruik van de natuur. Er hebben 43.000 leden meegedaan. De algemene mening was dat rust belangrijk is. Er is draagvlak voor afgesloten rustgebieden. Loslopende honden, mountainbikers en paarden kunnen een probleem zijn.

De mening van de vele recreanten in onze bossen en natuurgebieden is niet bekend maar zo af en toe hoor je wel dat er meer moet kunnen: men heeft immers meebetaald.

De ANWB heeft ook een standpunt. Dat komt erop neer dat een nieuwe Natuurwet te veel gericht is op de bescherming van individuele soorten fauna en flora.

Om de biodiversiteit te behouden zullen kwetsbare natuurgebieden zeker in broedtijd afgesloten moeten blijven.

Wij zien graag vogels maar zijn ook recreanten en zullen ons aan de regels moeten houden.

Biemeeus

Uitnodiging Algemene Vergadering 19 maart

Het bestuur bereidt de volgende Algemene Vergadering (19 maart) voor. Een belangrijk punt zal zijn hoe we om willen gaan met de financiën, nu we de komende jaren niet zonder maatregelen rond kunnen komen. In de Algemene Vergadering van oktober vorig jaar is dit punt uitgebreid bediscussieerd, waarbij diverse opties zijn besproken (zie conceptverslag op onze website). Het bestuur zal hier voorstellen uit destilleren voor de Algemene Vergadering. Verder zal de samenstelling van het bestuur aan de orde komen. Uw aanwezigheid wordt weer zeer op prijs gesteld! Het bestuur kan natuurlijk beter bepalen welk beleid op de meeste steun kan rekenen bij een grote opkomst. De officiële uitnodiging met agenda en stukken ontvangt iedereen natuurlijk nog!

Fred Pardoel

Steenmarter ook in West-Brabantse steenuilkast

Bij het controleren van een van onze steenuilkasten in de omgeving van Ulvenhout (Notsel) trof ik op 30 januari 2015 uitwerpselen aan van een steenmarter.

De steenmarter rukt snel op vanuit het oosten van ons land maar ook vanuit België is de steenmarter zijn biotoop aan het uitbreiden. In het oosten van Nederland is de steenmarter een regelmatige bezoeker aan steenuilkasten en is hij een geduchte predator geworden van onze Steenuil.

Enkele jaren geleden was een waarneming in West-Brabant nog zeer bijzonder; de laatste jaren worden er jaarlijks waarnemingen gedaan en ook worden er verkeersslachtoffers gevonden. Voor zover mij bekend was er onze regio nog geen geval bekend van bezoek aan een steenuilkast.

De kasten die wij van Brabants Landschap ontvangen worden aangepast zodat de steenmarters niet zo gemakkelijk in de kasten kunnen komen.

Martin van Leest

Fenologie 2015

Wie hoort de eerste Fitis? Als je er zeker van wilt zijn dat je een Fitis ziet en geen Tjiftjaf zul je hem moeten horen zingen. Uiterlijk verschillen de twee soorten in het veld slechts heel weinig. Wil je aan het fenologie-onderzoek meedoen geef dan door dat je je eerste Fitis hebt gehoord. Voor de meeste andere vogels zijn de uiterlijke kenmerken voldoende om de soort te bepalen. Maar als je je eerste Nachtegaal hoort mag je hem ook doorgeven. Dit is een soort die je vaak moeilijk te zien krijgt.

Het fenologie-onderzoek bestudeert het verband tussen organische natuurverschijnselen en de meteorologische of klimatologische omstandigheden. Als Vogelwerkgroep zijn we vooral geïnteresseerd in de aankomstdatum van de eerste zomergasten. Dus evenals andere jaren ook dit jaar weer de oproep om de eerste waarnemingen van doortrekkers of zomergasten door te geven. Een onderzoek waaraan iedereen mee kan doen, ervaren of pas gestart met de vogelstudie. Als je wilt weten om welke soorten het gaat, kijk dan op de website van de vogelwerkgroep of in 't Hupke nr.158 herfst 2014.

Om te kunnen verklaren waarom de eerste Boerenzwaluwen dit jaar een week eerder in ons land aankwamen dan vorig jaar zijn veel gegevens nodig. Dus ook al zou het de tiende waarneming van een Boerenzwaluw zijn en vier weken later dan de eerste melding, geef hem door. Dit kan op waarneming.nl, aan de biologisch secretaris of rechtstreeks aan mij, ahsanden@hetnet.nl. Hoe meer waarnemingen er van een soort binnenkomen, hoe interessanter het wordt om de gegevens van meerdere jaren te vergelijken.

Hans van der Sanden

Tuinvogeltelling 2015

In het weekend van 17 en 18 januari 2015 werd weer de landelijke tuinvogeltelling gehouden. Dit jaar hebben bijna 42.000 mensen deelgenomen aan de telling en werd in 31.000 tuinen geteld. De telling wordt sedert 2008 jaarlijks georganiseerd door Vogelbescherming Nederland en Sovon Vogelonderzoek Nederland en is inmiddels het grootste televenement van Nederland. Ook dit jaar staat de Huismus weer op één, net als in voorgaande jaren. De Spreeuw belandt nipt op de tiende plaats. De reden dat de Huismus op één staat is dat hij in grote groepen leeft. In de telling is goed terug te zien dat het aantal Huismussen in de grote steden is afgenomen. In Den Haag eindigt de Huismus op de twaalfde plaats, in Rotterdam en Amsterdam op de tweede plaats.

In de toptien eindigt de Koolmees op de tweede plaats, gevolgd door de Merel. De Merel is de vogel die in de meeste tuinen is gezien, Koolmees en Roodborst eindigen daarbij op de tweede en derde plek. De Spreeuw eindigt dit jaar op het nippertje op de tiende plaats. De afgelopen jaren zien we het aantal getelde Spreeuwen tijdens de Tuinvogeltelling afnemen. Dat beeld komt overeen met ander onderzoek: de afgelopen dertig jaar is het aantal Spreeuwen met 60 procent afgenomen. De Spreeuw is ook dit jaar weer de vogel van het jaar. Daarom geniet hij onze bijzondere aandacht. Je zult wel denken: waarom nog eens een jaar van de Spreeuw? Dat komt door het te vroeg gaan broeden na de zachte winter 2013-2014. Er waren honderd nestkasten opgehangen voor het broedonderzoek maar te

weinig waren er op tijd bewoond om een goed idee van het broedsucces van de Spreeuw te krijgen.

Door het zachte winterweer van de afgelopen maanden is er dit jaar tijdens de tuinvogeltelling een recordaantal Tjiftjaffen gezien. De Tjiftjaf zakt bij kouder weer af naar het zuiden van Europa, maar uit de telling blijkt dat een groot deel dit jaar de winter in de Nederlandse tuinen doorbrengt. De tuinvogeltelling in mijn wijk (telgebied 4817NP) levert een eerste plaats op voor de Kauw. Dat is dan ook de vogel die je hier heel veel ziet. Ik ben wel blij dat de Huismus toch nog meer waargenomen wordt dan de Koolmees. Ik heb er in de zomer soms twintig tegelijk in mijn tuin. Ik strooi ook zaaigoed in de zomer en dat vinden ze heerlijk. Dat de Ekster het goed doet is niet zo vreemd. Soms zie ik er twaalf tegelijk in de winter in een boom bij me in de buurt zitten. Ik heb ook nog steeds een kleine slaapplek van de Spreeuw in de voortuin. Ik schat hun aantal op niet meer dan vijftig.

Toptien 2015

1	Huisumus	177187
2	Koolmees	112902
3	Merel	87277
4	Pimpelmees	74095
5	Vink	74052
6	Kauw	56047
7	Turkse Tortel	49267
8	Houtduif	41212
9	Roodborst	35938
10	Spreeuw	34882

Toptien bij mij in de buurt

1	Kauw	132
2	Huisumus	90
3	Koolmees	80
4	Merel	79
5	Pimpelmees	61
6	Turkse Tortel	59
7	Houtduif	44
8	Roodborst	30
9	Ekster	30
10	Vink	29

Piet van Iersel

Ekster

(Hans van der Sanden)

Bestemmingsplan Buitengebied Breda Zuid

Het ontwerp van het bestemmingsplan Buitengebied Zuid heeft vorig jaar ter inzage gelegen. Het bestemmingsplan geeft een juridische regeling voor het grondgebied van de gemeente Breda dat gelegen is ten zuiden van de spoorlijn Roosendaal-Breda-Tilburg, met uitzondering van de bebouwde kom.

Tegen dit bestemmingsplan zijn 70 bezwaren of zienswijzen ingediend. Daarbij was er een van de Brabantse Milieufederatie mede namens de West Brabantse Vogelwerkgroep. We hebben in totaal op 52 punten bezwaar aangetekend. De meeste bezwaren zijn ongegrond verklaard. Ik meen dat we slechts op 3 punten in het gelijk zijn gesteld. Zeer teleurstellend dus.

Op dinsdag 18 november 2014 is het bestemmingsplan Buitengebied Zuid behandeld. Daarbij hebben we een mondelinge toelichting gegeven aan de raadscommissie Ruimte. We hebben daar drie onderwerpen aan de orde gesteld, voortkomend uit de Structuurvisie 2030 van de gemeente Breda.

1. De Ecologische Hoofdstructuur moet in 2027 gerealiseerd zijn. Breda draagt hier actief aan bij, onder meer door ecologische verbindingzones te realiseren.
2. Om de teruglopende biodiversiteit in het agrarisch gebied te stoppen investeert de gemeente in agrarisch landschapsbeheer.
3. In De Rith wordt de karakteristiek van het gebied en de kwaliteit van het landschap versterkt door te investeren in landschapsverbetering.

Het bestemmingsplan Buitengebied Zuid 2013 maakt echter de uitbreiding voor alle bestaande agrarische bedrijven mogelijk, dat zijn er maar liefst 120. Voor (grondgebonden en niet-grondgebonden) agrarische bedrijven betreffen de uitbreidingsmogelijkheden maximaal 1,5 hectare. Daarnaast is ook uitbreiding van glastuinbouwbedrijven toegestaan tot maximaal 3,5 hectare, waarvan 3 hectare netto glas. Dit levert in Breda Zuid een totaal aan uitbreidingen voor de glastuinbouw op van 30 hectare glas. Plastic en glas vormen geen leefgebied voor met name de avifauna. De kleinschaligheid van De Rith wordt dus nog meer aangetast en dit zal de nu nog aanwezige Steenuilen en andere vogelsoorten niet ten goede komen. Het gebied vertoont al enkele jaren een achteruitgang in het aantal vogel- en plantensoorten. Let op: de gemeente Breda heeft enkele jaren geleden wel de Steenuil tot symbool van de biodiversiteit gekozen!

Ook is het teleurstellend dat de gemeente gelegenheid gaat bieden om het verblijf van meer dan 120 personen op een agrarisch bedrijf toe te staan. De woonwensen van deze mensen dienen volgens ons echter binnen de bebouwde kom te worden opgelost.

Ook het Natura2000-gebied Ulvenhoutse Bos ligt binnen dit bestemmingsplan. De gemeente Breda ziet dit bos meer als een blok aan het been dan een waardevol bosgebied waar je trots op moet zijn. Wij constateerden dat in het plan nauwelijks wordt ingegaan op de argumenten van de MER-commissie.

Verder constateren we dat het bestemmingsplan Buitengebied Zuid meer dan 28 regels en vele honderden aanvullingen hierop bevat. Die zullen hun neerslag moeten krijgen in de te verlenen omgevingsvergunningen. Echter, de handhaving van deze vergunningen is twijfelachtig gezien de recente activiteiten in het buitengebied. Onlangs werd bij De Rith 310 nog een houtwal gekapt. Bovendien werd in het Bouwluststraatje beplanting verwijderd, terwijl

daar al jaren een Steenuil woonde. Er zijn ook in die buurt sloten gegraven, mogelijk om het bouwland wat beter te ontwateren, en er werd een plasje gedempt. Daarvan hebben we bij de gemeente Breda een melding gedaan. Een nieuwe eigenaar van de gronden in deze buurt is voortvarend bezig het landschap voor zijn bedrijf aan te passen. Daardoor zal De Rith nog verder achteruitgaan. We hebben wel bezwaar aangetekend tegen de vergunningverlening voor het kappen van drie eiken en een klein bosje. Dit alles om De Rith te beschermen tegen de voortdurende aantastingen. Rijd er eens doorheen om met eigen ogen te zien wat er nu (nog) voor een landschap is en geniet van de prachtige boerderijen en de Vloeiweiden.

Piet van Iersel

Waterschapsverkiezingen 18 maart! Ga stemmen!

Het werk van een waterschap is van groot belang voor gezond water en voor de natuur. Daarom is een stevige natuurstem in het bestuur van het waterschap Brabantse Delta noodzakelijk. De afgelopen jaren was dat hier niet mogelijk. Met de komende verkiezingen ontstaat er een nieuw perspectief. Water Natuurlijk is de niet-politieke partij die juist door natuurorganisaties is opgericht om water en natuur een stem in het bestuur van het waterschap Brabantse Delta te geven. Recent is de lijsttrekker bekend geworden. Dat is de Bredase Wieke Bonthuis. Zij kent de regio goed. Als lijsttrekker van Water Natuurlijk wil zij inzetten op het maximaal bij de besluitvorming betrekken van de bewoners van het gebied. Daarbij moet het beheer van het waterschap gericht zijn op natuurvriendelijke recreatie voor de mensen door wandelen, fietsen, kanoën, etcetera.

Om de regio voor te bereiden op de klimaatverandering en gezonder water moet nog veel werk verzet worden. Dat biedt veel win-win mogelijkheden om ook burgers te laten meegenieten van het werk van het waterschap. Hoe dan ook, ga in ieder geval op 18 maart stemmen bij de waterschapsverkiezingen, dat is belangrijk voor water en natuur!

Joop van Riet

De verrassende Slechtvalk

Het is 's middags 5 december, dus Sinterklaasavond. Ik ben druk bezig in de garage met de surprises. De bekende last-minute stress. Op een gegeven moment wordt mijn aandacht getrokken door een wat mechanisch geluid daar hoog boven me in de toren van de grote Laurentiuskerk aan de Ginnekenweg. Toch maar eens buiten kijken. 't Klinkt als een schurend scharnier van een deurtje, daar aan de zestig meter hoge torenspits. Dat mag natuurlijk niet naar beneden kunnen vallen op de hier geparkeerde auto's. Maar het geluid komt van een om de toren heen zwevende roofvogel! Die lijkt wat op een forse Torenvalk. Snel vogelgids, geluidsappje en Iris er bijgehaald. Onmiskenbaar vorm en roep van een Slechtvalk! Daar zijn we het samen roerend over eens.

Natuurlijk heb ik wel eens eerder een Slechtvalk gezien, maar altijd op afstand als een wat grijs silhouet in een boom of laag over de Bleekse Heide scherend op jacht naar vogels. Maar zo dichtbij en helder in mijn achtertuin, dat is wel een

hele mooie surprise van Sinterklaas! Enthousiast ook Eric Corssmit gebeld over deze bijzondere waarneming vlakbij. Hij woont een paar straten verderop, stuift gelijk naar boven waar zijn telescoop staat en krijgt hem in de kijker. Eric, stadsvogeladviseur, bevestigt dat het een Slechtvalk is. Hij zegt ook dat er geen nestkast geplaatst hoeft te worden. De Slechtvalk zit inmiddels op een dakkapelletje aan de torenspits en hij ziet dat dat voldoende nestruimte biedt. Dus nu nog een vrouwtje met nestdrang en wie weet ... Als ie daar gaat nestelen kan ik vanuit de ligstoel in mijn achtertuin Slechtvalken gaan spotten! Wat een visioen, wees welkom, ik schenk wel een biertje!

Ondertussen valt het op dat alle andere vogels muisstil zijn. De Kauwtjes, Roodborstjes, Vinken en Heggemussen, laten zich niet meer horen! Dat krijg je met zo'n lawaaiige jachttechniek. Na deze surprise moest ik aan de eerdere verbazing bij Aad van Diemen en Ria Voermans denken, zo'n twee jaar terug met Pasen. Ze gingen in de pauze van de Mattheuspassie in de Grote Kerk van Breda even naar buiten voor een frisse neus. Hun aandacht werd getrokken door het baltsende ge-kek-kek van twee Slechtvalken hoog boven hen in de toren van 97 meter. De Mattheus had blijkbaar ook hun passie opgewekt! Inmiddels zitten daar geregeld Slechtvalken die heel wat van de vele stadsduiven slaan. Maar hun aanwezigheid heeft nog niet geleid tot een broedgeval. Op de luchtmachtstoren heeft Raymond van Breemen een paar jaar terug zelf een nestkast geplaatst. Die wordt veel gebruikt, waarschijnlijk als "skybox", maar nog niet om te broeden.

Bijzondere waarneming

Een heel bijzondere slechtvalkwaarneming kwam er deze zomer van Kees van der Krift vanuit het Amphiaziekenhuis aan de Langendijk¹. Hij lag daar op tien meter hoog en had noodgedwongen alle tijd om uit het raam te kijken. Voor zijn raam stortte een vrouwtje Slechtvalk zich in volle vaart op een Houtduif, maakte een buiteling, greep met open klauwen van onderen de duif en vloog er met haar prooi vandoor. Opvallend was dat de Slechtvalk de Houtduif eerst van bovenaf met gebalde vuisten ramde en daarna pas de totaal versuften of al dode Houtduif greep en meenam.

Mensen beneden bij de entree keken verbaasd naar neerdwarrelende veertjes. Maar van de boksende Slechtvalk en zijn prooi was niets meer te zien. Je ligt natuurlijk nooit voor je plezier in het Amphia, maar Kees had een leuk tijdverdrijf dankzij de verrassende Slechtvalk.

Wat een luxe dat we ons in de stad nu door Slechtvalken kunnen laten verrassen. Zo'n twintig jaar geleden waren er na het DDT-gebruik nog maar een handvol paren van deze klifbroeders in Nederland. Dankzij Vogelbescherming en elektriciteitsmaatschappijen(!) werden er op centrales en hoogspanningsmasten nestkasten geplaatst. Sinds die tijd is het aantal broedparen gestaag toegenomen tot zo'n honderd. En dat merken we gelukkig ook hier!

Joop van Riet

Belevenissen in de Doenradestraat,

Het blijft 'zomers weer' met af en toe plaatselijk veel regen. Dit winterseizoen blijkt een van de zachtste ooit! Terwijl ik dit tik, zijn de zware sneeuw en lichte vorst al een paar weken verdwenen.

In de doortijperiode van augustus en september was het ook in de tuinen in de Doenradestraat een stille boel. Het dagelijkse handje strooivoer werd stevast opgegeten door een twaalftal Kauwen en twee Turkse Tortels, en daarmee hadden we het gehad.

Onze negen koolmeesjongen zijn dit jaar geringd. Elke keer als ik koolmezen zie, probeer ik dus te ontdekken of ze een ringetje aan de poot hebben, maar tot op heden helaas.

Verder is het bij mij op de voerplaats vrij rustig. De soorten zijn wel aanwezig, maar in kleine aantallen. Ja ik weet het, het moet nog kouder en dus meer winter worden! In het vrije veld is blijkbaar nog genoeg voedsel beschikbaar.

De laatste, vijf weken zijn er altijd wel een tot drie Vinken, die niet alleen op de grond voedsel vergaren, maar ook eten uit en pikken aan het pindakorfje op de rand van het balkon.

De Heggenmus, ik zie er telkens maar één....anders zijn ze altijd met z'n tweeën!

Net toen de sneeuw gevallen was kwamen een aantal dagen twee Spreeuwen op de plank, later niet meer. Houtduiven zijn na de zomer dagelijks aanwezig met twee tot wel vijf exemplaren. Ze tasten elkaar af en pesten ook wel elkaar weg. Ze slaan elkaar met de vleugels om de oren! Tussendoor elke keer maar twee Pimpelmezen, het meest op het pindanetje.

Op een gegeven moment waren er tot wel acht Merels in de tuin, die ook elkaar verjoegen. Ze aten zelfs van de sierbessen van de verschillende sierappelbomen. De laatste weken zien we er nog maar één of een paartje. Ze zijn ook weinig te zien in de omliggende tuinen.

Van het Roodborstje is er altijd maar één aanwezig, hoogst zelden twee. Is het laatste het geval dan wordt die andere wel verjaagd: 'Wegwezen, dit is mijn voedselterritorium' Robin zit meestal op de plank of op de grond, vaak zo tegen de avond als het allemaal wat rustiger is geworden.

En dan die Kauwen, tot wel twaalf exemplaren tegelijk nabij de voerplanken!

Het voer ligt nog niet op de plank en op de grond of ze komen al aangevlogen. Met geka en andere geluiden, het mannetje met veel gedoe eerst, het vrouwtje moet maar wachten. Maar de andere willen ook wat, dus een gefladder van jewelste. Er is er ook een bij met een lichtwitte vleugelboeg, meestal is hij of zij alleen. Dit wit komt door pigmentgebrek veroorzaakt door een slechte voedselsituatie in combinatie met een erfelijke factor.

De laatste weken heb ik nog maar één Turkse Tortel waargenomen, anders zijn ze altijd met twee, (een koppel).

Twee keer hebben we een Grote Bonte Specht op bezoek gehad, fel pikkend en inspecterend achter de los zittende boomschors van een boomstronk. Dat geldt ook voor de Gaai, maar een enkele keer in de tuin aanwezig, maar nooit heb ik gezien dat hij of zij wat voer meenam.

Wat mij nu ook opvalt is dat we tot heden bijna geen Groenlingen in de tuin hebben gehad, heel in het begin een enkel mannetje. In andere jaren waren het er soms wel elf! Hoe is dat in andere tuinen waar gevoerd wordt?

De Ekster moet wel erge honger hebben wil deze wat van de plank grissen, heel snel en argwanend. Nog maar een keer toevallig zoiets gezien. De Zwarte Kraai zit wel hoog in

de boom maar komt niet naar beneden om van de diverse zaden en brood te komen eten.

De Winterkoning, doet zijn naam geen eer aan: ik heb hem na de zomer en herfst niet meer bij ons aangetroffen. Staartmezen waren er in voorgaande jaren altijd wel, in een groepje voedselzoekend door de tuin of etend van de vetbollen; dit seizoen heb ik ze nog niet gehoord of gezien. Datzelfde geldt voor de Huismus.

Ik hoop op een meer winterse weerssituatie, dan zal er meer te zien zijn op de voerplank. Hoe is het bij jullie op de voerplek dit seizoen. Schrijf ook eens een stukje voor 't Hupke!.

Willem Veenhuizen

Huiszwaluwentillen in Nederland

In onze eerste huiszwaluwtil, geplaatst in september 2013 op het terrein van de waterzuivering Nieuwveer bij Rooskensdonk, waren dit broedseizoen geen Huiszwaluwen te vinden. Wel broedden er in de nabijheid diverse Boerenzwaluwen. Onze tweede huiszwaluwtil zal dit voorjaar worden geplaatst in de Waterdonken, bij Teteringen en de Lage Vugtpolder, waarschijnlijk in de buurt van de oeverzwaluwenwand.

In ons land stonden in 2014 in totaal 130 tillen, waarvan er 16 bezet waren. Een deel van de Huiszwaluwen heeft er eigen nesten in gebouwd, een ander deel heeft zijn jongen grootgebracht in de aanwezige kunstnesten.

Het aantal bezette tillen verdeeld over de provincies was: Friesland 4, Drenthe 4, Flevoland 2, Utrecht 1 en Zuid-Holland ook 1. In Noord-Brabant waren er ook maar 4 tillen bezet. Het aantal nesten daarin bedroeg in Kelsdonk 16, Lierop 15, Leende 8 en in Beugen 1. In onze provincie staan nu in totaal 24 huiszwaluwentillen.

Tien van de succesvolle tillen zijn door verschillende leveranciers gemaakt en geplaatst, zes zijn er zelfgemaakt. Er zijn grote verschillen in afmeting: 220 x 220 cm, 80 cm met een doorsnede van 120 cm, zelfs 120 x 120 cm en .80 x 150 cm. De huiszwaluwentillen zijn eenvoudig en gemaakt van diverse goedkope restmaterialen.

De tillen staan op verschillende soorten palen, zoals een oude lantaarnpaal en een telegraafpaal. Ook de hoogtes zijn verschillend. Zo is de paal in Soestdijk acht meter hoog (en succesvol met 1 nest). Alle andere bezette tillen staan op palen die in hoogte variëren van vijf tot zeven meter. Bij sommige tillen wordt het geluid van de Huiszwaluw afgespeeld om daarmee de vogels te lokken. Dit leverde wisselend succes op. Sommige tillen werden 'gekraakt' door Huismussen, andere door Kool- en Pimpelmezen en van één til is zelfs de Ringmus als bewoner gemeld. Van de 110.000-125.000 paar Huiszwaluwen die nu in ons land broeden, zit dus maar een gering aantal in de tillen. We hopen dat de tillen van onze Vogelwerkgroep komend seizoen resultaat opleveren, Spannend...

Willem Veenhuizen

Geraadpleegde Literatuur

2014, De Nederlandse Huiszwaluwentillen in 2014, W de Jong en W van Berkel. Voor het verslag van 2013: www.sovon.nl/sites/default/files/doc/Jaarverslag_Huiszwaluwentillen_2013.pdf

Alle begin is moeilijk

In 1990 ging ik vanuit Groningen met mijn man en kinderen in Brabant wonen, een voor mij onbekende provincie aangezien ik een Deense ben van afkomst. We woonden in een rustige wijk in een huis met een tuin voor en achter. Ik besloot om bij de KNNV (vereniging voor veldbiologie) te gaan, deels om mensen te leren kennen maar ook om meer van de natuur te weten te komen. Voor die tijd had ik al "de Bruun" (Bruun, B., et al., Thieme's Vogelgids, gekocht.

Dat was in 1971 toen ik uit Denemarken in Nederland kwam wonen en de Nederlandse namen van vogels wilde leren kennen. Maar dat boek deugde niet óf ik kon de kenmerken van de vogels die ik zag toen niet goed onthouden: de vogels die ik zag stonden niet in het boek...raar maar waar. Daarom besloot ik toen bij de Vogelwerkgroep aan de beginnerscursus mee te doen. Dat zou me vast helpen. Dat hielp ook wel wat. Helaas maakte ik op een van de cursus- avonden een blunder: ik nam op een avond een dode Wilde Eend mee om te laten zien hoe mooi zo'n beest er uitziet. Dat viel bij de leraar van die avond in verkeerde aarde. Ik heb de vogel maar weer gauw mee naar huis genomen en in de tuin begraven.

Ook kocht ik al vroeg een goede kijker die ik nu nog gebruik: een Zeiss 10X30. Ik noem het een vrouwenkijker, hij is lekker licht en sterk genoeg. Een telescoop heb ik nooit gekocht, want die heb ik niet nodig. Ik ben meer iemand die van de natuur wil genieten en niet zo op zeldzame soorten jaagt. Tijdens de cursus kocht ik Lars Jonssons gids "Vogels van Europa". Een dik boek met mooie tekeningen en details van vogels. Ik gebruik hem nu nog vaak. Want als ik een vogel zie dan let ik eerst op zijn kenmerkende kleuren en grootte. Ook op het silhouet, want vaak kun je de details van de verschillende kleuren niet goed zien. Pas bij de juiste omstandigheden is dat mogelijk en zo leer ik dan de soorten kennen.

Ik ben vaak met Marjo Bijl mee geweest en heb van haar vooral de vogelgeluiden geleerd. In het bos zie je vogels niet zo gemakkelijk en moet je het dus van de geluiden hebben. Geluiden vind ik zelf het moeilijkst, ik zou dat wat meer moeten oefenen denk ik. Eigenlijk vind ik Nederland te druk, te veel lawaai. Ik kan echt genieten van de zang van de Veldleeuwerik zoals je die in Denemarken kunt horen of van de Kraanvogels bij ons verblijf bij het Rhedenermoor. Fantastisch dat vogelgeluid daar. Daar heerst nog de stilte van weleer die je in Nederland alleen op de Waddeneilanden nog kunt beleven.

Als ik naar buiten ga dan ben ik me bewust van het biotoop: moeras, rivier, wad, plas, stad, tuin of park. Dat helpt me ook bij het zoeken naar de juiste vogelnaam. Maar ik vind het plezieriger en veiliger om met anderen mee te gaan, daar leer je van en kun je ervaring met vogels kijken opdoen.

Merete Smits, met medewerking van Piet van Iersel

Windmolens langs de A16?

Op donderdag 23 oktober 2014 was er een bijeenkomst over de plannen om windmolens te plaatsen in het gebied langs de A16. Aandachtspunt voor de West Brabantse Vogelwerkgroep was vooral het gebied Rooskensdonk/ Weimeren. Dit gebied is van Staatsbosbeheer(SBB) en de projectleider voor windmolens van SBB, Jan Janse, was door de Vogelwerkgroep uitgenodigd visie en plannen toe te lichten. Van de vereniging waren veel leden van de werkgroepen Rooskensdonk en Weimeren aanwezig. Daarnaast waren Bart Weel van SBB en Henk Baptist als windmolendeskundige (tevens ecooloog) er ook.

Het onderzoek naar de mogelijkheden om windmolens te plaatsen zal volgens Jan zeer goed moeten gebeuren, zodat de plaatsing in de juiste gebieden komt. Hij probeert daarom alle initiatiefnemers te benaderen en te bezien of ze gezamenlijk tot een onderzoek kunnen komen. Daarom zal het onderzoek van SBB de gehele zone langs de A16 betreffen, ook in de gebieden die niet van SBB zijn. Het onderzoek zal worden uitgevoerd door een nog te selecteren extern bureau. Participatie van belanghebbenden in de gebieden vindt SBB belangrijk. Daarom is de West Brabantse Vogelwerkgroep gevraagd of ze haar medewerking aan het onderzoek wil verlenen.

Het gaat dan volgens Henk Baptist vooral om de flux, dat is het aantal vogels per tijdseenheid dat -bijvoorbeeld de A16- ter plekke overvliegt. Maar hoe zit het nu met de vliegbewegingen tussen Rooskensdonk en Weimeren?. Gegevens hierover zijn er voorlopig niet. In beide gebieden worden alleen de broedvogels en de pleisterende vogels geteld. Je zou terug kunnen vallen op de waterwildtellingen die al jaren plaatsvinden, maar ook de maandelijkse tellingen die in Rooskensdonk worden gedaan. Bovendien zijn er dus van beide gebieden broedvogelinventarisaties, die bij SBB worden bewaard. Helaas is dit informatie die alleen iets zegt over de vogels die foerageren, broeden en baltsen. Het zegt niet veel over de vogels die heen en weer vliegen over de A16. Om deze leemte op te vullen ben ik maar eens begonnen met langs de spoorlijn te lopen en alles wat er vloog te noteren. Alle gegevens voer ik tegenwoordig in via OBSMAPP, dat is handig want daarna staat het allemaal op Waarneming.nl en bij Sovon in de databank. Bovendien kan ik die tellingen bewerken en zo gemakkelijk het resultaat berekenen.

Hieronder zijn mijn waarnemingen in een tabelletje verwerkt. Het gaat dus om overvliegende vogels, voor het gemak, in alle richtingen. De hoogte heb ik niet genoteerd maar vogels die hoger vlogen dan zo'n driehonderd meter komen er maar weinig langs. De meeste vliegen lager dan de zich aldaar bevindende windmolen.

Het gaat er mij om te zien of je gemakkelijk uitspraken kan doen over de flux.

Datum	van	tot	Aantal- len	per uur
1-11-2014	9:19	10:32	1156	950
11-11-2014	14:48	15:26	203	321
15-11-2014	11:30	11:50	23	69
17-11-2014	10:05	11:14	2303	2003
20-11-2014	9:22	10:12	123	148
23-11-2014	9:16	10:46	581	387
29-11-2014	11:01	11:50	59	72
8-12-2014	10:46	11:40	125	139
25-12-2014	9:32	10:47	2360	1888
16-1-2015	9:26	11:42	2854	1259

Zoals in bovenstaande tabel is te lezen kan het gebeuren dat je er voor piet snot rondloopt en de andere keer het niet kunt bijhouden wat er zoals rondvliegt. Er bestaan dus grote verschillen en hieruit kun je afleiden dat je om een goed idee over de flux te hebben je er vaak heen moet.

Piet van Iersel

Terugblik op het vogeljaar 2014

Na een zachte winter was het in 2014 droog en warm. Door voldoende regenval in juli vielen de vennen niet droog. De vierjarige muizencyclus was in 2014 op een hoogtepunt. Blauwe Reigers en Grote Zilverreigers hadden een goed broedseizoen. Half oktober zaten er op een droge kleiakker maar liefst 31 Grote Zilverreigers en twee weken later liepen er nog 22 reigers op dezelfde plaats te zoeken naar muizen.

Voorheen zuidelijke soorten zoals Kleine Zilverreigers, Koereigers en zelfs Ralreigers en Zwarte Ibissen worden steeds meer waargenomen, ook in de winter. Drie paar Ooievaars hebben in West-Brabant gebroed: in Breda, Waspik en Drongelen. De verwachte toename verloopt bij ons uiterst traag. In de winter achtergebleven vogels zijn waarschijnlijk afkomstig van project Ooievaars of het zijn jongen daarvan. Er zijn inmiddels circa 600 overwinteraars. Vreemd gedrag werd waargenomen in het Markdal toen halverwege het broedseizoen een tweede nest werd gebouwd op de tweede schoorsteen van het kantoor van Staatsbosbeheer. Waarschijnlijk door een vreemde Ooievaar want het vaste paar had het druk met het voeren van hun drie jongen. Buizerden en Torenvalken hadden veel jongen vanwege het ruime aanbod van muizen. Ook uilen hadden daardoor een goed broedseizoen, vooral Kerkuilen -die veel jongen kregen- en zeer waarschijnlijk ook Ransuilen. In de boswachterij Dorst zit een grote slaapplek van laatstgenoemde soort. De Velduil dreigde als broedvogel te verdwijnen maar in 2014 hebben er 60 paar in Nederland en 20 paar in België gebroed. Krakeenden en Slobbeenden doen het goed. Waterrallen worden veel gehoord wat wijst op een goed broedseizoen. Weidevogels zoals Kieviten en Grutto's nemen steeds verder in aantal af. In natte reservaten kunnen Tureluurs en Kluten zich wel handhaven. IJsvogels hadden een goed broedseizoen. Grauwe Klauwierien zijn wel de voorafgaande jaren in het broedseizoen gezien, maar in 2014 niet. Klapeksters zijn er in de winterperiode heel weinig waargenomen. In 2014 zijn er heel weinig Kwartels gehoord. Opmerkelijk was dat Spreeuwen een tweede broedsel hadden, wat niet gebruikelijk is. Huiszwaluwen deden het beter dan in de afgelopen jaren. Tijdens de najaarstrek is op de Castelreesche Heide vrijwel dagelijks geteld: van 1 september tot 13 november vanaf zonsopgang tot 12.00 uur, totaal 277 teluren. Er zijn veel vogels geteld onder andere: Houtduif 46.175, Veldleeuwerik 21.429, Koperwiek 26.337, Zanglijster 5.066, Spreeuw 31.700, Vink 96.328. Lijsterachtigen zijn nachttrekkers het is ongebruikelijk dat er zoveel overdag doortrokken. Opmerkelijk was het lage aantal Kramsvogels. In november bleek dat Kolganzen teruggekomen waren met maar 5 procent jongen; gebruikelijk is 20 procent wat nodig is om de stand op peil te houden. Ondanks het lage aantal jongen telden wij in december 2014 in West-Brabant 27.000 Kolganzen. Het maximale aantal dat ooit eerder geteld is was 30.000. Zuidelijke soorten trekken naar het noorden en vogels die in de winter ons land bezochten blijven steeds meer in het noorden om daar te overwinteren.

Harry van Vugt

Een nieuwe lente, een nieuwe kans

Oftewel Lief en leed aan de singel II.

In het herfstnummer van 2013 van 't Hupke kon u lezen hoe een broedgeval van een meerkoetenpaar aan de Boeimeersingel slecht afliep door het wegdrijven van het nest (met eieren). Uiteraard was ik in 2014 benieuwd of er voor mijn ogen opnieuw een broedpoging zou worden gedaan door Meerkoeten.

In de eerste helft van april meende ik te constateren dat er een koppel Meerkoeten opvallend vaak in de buurt – dat wil zeggen in de singel voor mijn huiskamer– rondzwom. Als het het koppel uit 2013 was leken ze wat geleerd te hebben van wat hen toen overkomen was.

Op donderdag 17 april waren er twee Meerkoeten overduidelijk bezig met nestbouw bij een meerpaal, een andere dan die in 2013. Slechts aan een kant van de paal lag een boot. Vlakbij deze paal stond ook een andere paal en er liepen ook nog twee touwen of lijnen, schuin naar beneden. Tussen deze vier punten werd op een onderlaag van grote bladeren een laag takken aangebracht. De volgende twee dagen werd er doorgewerkt met de aanvoer van plantaardig materiaal; het nest was daarna overigens nog maar laag. Daarom was mijn verbazing groot toen ik op (paas)zondag een ei erin meende te zien liggen. Het was groot en lichtgekleurd. Maar zo gauw? Een Ekster naderde via de naastgelegen boot en maakte aanstalten het op dat moment verlaten nest te betreden. Uit het niets kwam een van de Meerkoeten aanstuiven om hem te verjagen. Dus het was echt een eil! De avond tevoren waren passerende Wilde Eenden al verjaagd. Later kregen ook Kokmeeuwen ervan langs. Opmerkelijk genoeg werd een koppel passerende Futen steeds met rust gelaten.

Tweede paasdag lag er een tweede ei. Er werd ook doorgewerkt aan het nest. Dat zou tot de laatste dag zo blijven en bleek ook hard nodig. Vaak zag ik een vogel – soms met gestrekte hals- grassprietten uit de oever trekken en naar het nest brengen. Een mooi gezicht! Geen enkele keer zag ik plastic of ander afval aangevoerd worden. Het nest werd door de dagelijkse aanvoer van nestmateriaal steeds hoger zodat ik er minder makkelijk in kon kijken. Eieren tellen werd zo wel moeilijker! Er werd nog niet de hele dag gebroed, dat zou pas vanaf woensdag 23 april het geval zijn. Tijdens een middagwandeling door het Van Sonsbeekpark zag ik daar op tweede paasdag twee koppels Meerkoet met respectievelijk vier en twee niet meer zo kleine jongen. Het maakte het meer waarschijnlijk dat

hetzelfde "late" koppel van 2013 voor mijn raam broedde. De dagen verstreken en het nest werd almaar hoger. Dat was maar goed ook want toen ik er op 25 april 's ochtends een blik in kon werpen lagen er minstens vijf eieren, misschien zes. Ik kon het zien tijdens het aflossen van de broedende vogel door de partner. Op 30 april lukte het niet meer de eieren te tellen. Er ontstond een echte nestkom. Op maandagochtend 5 mei hadden de Meerkoeten een verrassing in petto: de nestkom bleek naar achteren verplaatst, nog meer tussen de palen en touwen in. In dit "nieuwe" nest lagen nog minstens twee eieren. Na 15 mei werd het spannend, zouden er eieren uitkomen? Op 16 mei was er een kuiken te zien, daags erna drie en weer een dag later –pas in de middag- vier. Toen waagde een van de kuikens zich al in het water om als eerste bij de voerende ouder te komen. Het nestplatform werd weer uitgebreid naar de plaats van de eerste nestkom. Zo konden de kuikens gezellig rondscharrelen. Hierna kwamen er geen eieren meer uit.

Op 20 mei werd een gezamenlijke zwemtocht waargenomen van een ouder met de vier kuikens. Daarna werden ze door beide ouders op het nest gevoerd. De volgende morgen ging de hele familie zo gauw de zon genoeg warmte gaf op stap om 's middags -toen de zon weg was- weer op het nest te verblijven.

Op 22 mei was ik overdag niet thuis maar manlief had al geconstateerd dat er nog maar drie jongen waren. Toen ik thuiskwam was het nest verlaten en waren twee mannen aan het werk in de ernaast gelegen boot. Het contragewicht dat aan een van de lijnen bleek te hangen bungelde vlak boven het nest. Rond half negen waagden de bouwers daarvan, nog in gezelschap van één jong, een schuchtere poging om het nest weer te bezetten. Het kuiken zette zelfs al een stap erop, maar ze zetten niet door, zwommen weg en bleven weg, ook toen de (waarschijnlijk nietsvermoedende) heren waren opgestapt. Dit bleek het einde van dit broedgeval. Ik zag het jong niet meer terug. Het nest verviel snel. In de dagen erna werd het nog wel bezocht door beide vogels of een ervan. Die stond zich er dan vaak te poetsen. Op 29 mei leek er zelfs sprake van een paring! Maar in de eerste week van juni was de belangstelling definitief weg. Op 3 juni kon je nauwelijks meer zien dat er ooit een nest was geweest.

Henriëtte Huijgens

Meerkoet

(Meerten Bouwma)

Verslindende vogel

Met een verbazingwekkende snelheid suist ze tussen de bomen door. "Kijk daar!, Daar is ie weer" roept de ene Vogelaar naar de ander. Snel de verrekijker gepakt, helaas te laat. Ergens achter aan de bosrand tussen de kruinen is ie verdwenen. Vogelaar weet al een aantal jaren dat de heerser van het bos, de Havik, in het nabije bos vertoeft. De vele geplukte Houtduiven in het bos blijken een vast onderdeel van het menu. Neemt de Havik toe? We zijn trots op zijn aanwezigheid, bijkomstige narigheden nemen we voor lief.

Het toompje kippen dat Vogelaar in 2005 aanschafte moest dus niet alleen aan de voorwaarden voldoen van gezellige, rustige en vriendelijke kippen die geregeld een eitje leggen zodra er genoeg licht in de dag is. Nee, zorgvuldig was het ras Noord Hollandse Blauwe uitgezocht omdat die met hun grootte wel "havikproof" zouden zijn. Dat ging al gelijk het eerste najaar niet goed. De kippen mochten in het bos rondscharrelen als we buiten waren. Op een zaterdag in oktober 2005 gingen we even naar binnen om een kop soep te eten en was het prijs: de Havik had haar kans schoon gezien en toen we een half uurtje later weer buiten kwamen lag er een half geplukte kip met aangevreten borstfilet. Dus er werden maatregelen genomen om herhaling te voorkomen. De kippen mochten alleen uit ren als Vogelaar heel dichtbij was. Toen de buurman een aantal jaren daarna beklag deed dat die verdomde vogel stuk voor stuk al zijn kippen kwam ophalen, haalde Vogelaar daar schamper de schouders over op. En zei met een stelligheid tegen die buurman: "Ja, dat heb je als je in het bos woont, dan moet je zorgen dat ie er niet bij kan. Het is zijn domein en als wij hier willen wonen moeten we ons daaraan aanpassen".

Opvallend is dat jaar na jaar tegen de herfst de ren wordt bezocht door de Havik. Steevast is het ergens tussen september en november wel een keer prijs. De andere kippen blijven in shock achter en zodra Haan het silhouet van een roofvogel ziet, of dat nu Buizerd, Sperwer of ja, de Havik is, volgt zijn alarmroep en duikt alles onder de struiken. Wij als Vogelaars nemen het voor lief, vervelend dat ieder jaar een kip sneuvelt, maar Havik moet ook eten. We vragen ons af of het een Juveniel vrouwtje is die uitprobeert of ze zo'n zware prooi al kan meenemen. Want waarom wordt anders in de rest van het jaar geen kip uit de ren gepakt?

Afgelopen najaar was Vogelaar apetrots op de familieuitbreiding. Maar liefst zes prachtige kleine kuikens scharrelden met moeders in de ren rond. Ze groeiden als kool, nee, niet als plofkip, dus na een week of zeven waren het kuikens van circa 500 gram: mooi in het verenpak, snel en nog niet beducht op gevaren die een vogelleven in de war kunnen sturen. Voor de Vogelaars was het tijd om met andere Vogelaars naar het Lauwersmeer te gaan. Geweldige dagen, met van vroeg tot laat de mooiste vogelspektakels deden het thuisfront al snel vergeten. Dat was goed geregeld, een vriend zou de kippen eten geven, dus die bleven goedverzorgd achter in de ren. Op de zondagochtend dat Vogelaars net een Blauwe Kiek stonden te spotten ging de telefoon: de vriend wilde weten hoeveel kuikens er ook al weer waren. Hij dacht vijf maar zag er nu maar vier en er lagen veertjes en botjes in de ren. Toen Vogelaar antwoordde dat het er zes waren was de vriend nog verbaasder. "Oh, ik heb er vanaf de eerste dag maar vijf gezien". Met gemengde gevoelens hoorden we het bericht

aan, enerzijds was er medelijden met de toom kippen, anderzijds bewondering voor de Havik. Niets is deze vogel vreemd, die heeft de altijd aanwezige Vogelaars zien vertrekken en nog diezelfde middag zijn slag geslagen. Dat de kuikens een lekkere en makkelijke prooi zijn bleekt bij thuiskomst op maandag. Er waren er nog maar drie! Na inspectie van de ren bleek het laatste kuiken die ochtend opgegeten in de ren, nog wat darmpjes en botjes lagen er. De kippen en kuikens stonden stijf van de stress en kwamen niet meer onder de bossen uit.

Toen begon het kat en muis spel met de Havik. We spanden extra netten en draden, de Havik kwam stevast kijken, streek neer in de Amerikaanse Eik met uitzicht op de ren en wachtte. Aan de kippen merkten we dat ze er was en als we buiten gingen kijken vloog ze weg. Dat ging enkele weken zo door, soms moesten we zelfs in onze handen klappen voor ze wegvloog. Op een gegeven moment leek ze het opgegeven te hebben en de rust keerde weer. Tot een vroege zondagochtend in november: een hoop alarm van de haan te horen was. Vogelaar duikelde het bed uit en opende het raam. Nog net was te zien hoe de Havik wegscheerde, feilloos tussen de openingen in de draden door. Geen moment van twijfel of angst was aan de magistrale vogel te zien. Ze wist exact hoe ze de ren in was gevlogen en hoe ze er weer uit moest. In de ren lag weer een geslagen kuiken. Er werden nog meer draden gespannen. Nog een keer kwam de Havik terug, in de week erop, en probeerde een oude kip onder de bossen te pakken. Net op tijd waren we buiten en vloog ze door een kleine opening weg.

De Vogelaars bleven achter in stille bewondering voor deze slimme, snelle vogel.

Toen we een maand later een overbuurman tegenkwamen die klaagde dat een van zijn postduiven was gepakt deden we of onze neus bloedde. Havik heerst ondertussen al jaren in onze bossen. Wel vragen we ons enigszins ongerust af of de Bosuilen ook last van deze vogels hebben. De roep van de Bosuilen horen we minder en minder... Heeft de Havik het laatste woord?

Mary Holleman

Havik

(Walter Roestbergen)

De Grutto, *Limosa limosa*

In het determineerboekje "Zien is Kennen" (1961) wordt de Grutto nog genoemd als een zeer talrijke broedvogel van onze weilanden, natte duinen, natte heiden en soms ook bouwland. Vandaar ook de vele streeknamen zoals Grutter, Marel, Oeversnip, Griet, Werp, Hâneker en Skries.

Limosa betekent in het Latijn een op, in of bij drassige gronden voorkomende vogel. Bij de Engelse naam Black-tailed Godwit en de Franse naam Barge à queue noire speelt de zwarte eindband van de staart een rol in de naamgeving.

Het uiterlijk

De Grutto is een vrij grote, rechtopstaande waadvogel. De lengte is 40 centimeter zonder snavel. De snavel is recht en geelbruin met een zwartbruine punt en heeft een lengte van ongeveer 10 centimeter. De snavel van het mannetje is iets korter dan die van het vrouwtje. De poten zijn lang en zwart. Het zomerkleed van de Grutto: roodbruine hals, borst en kop. Boven op de kop heeft de Grutto donkere lengtestreepjes. De bovenzijde is bruingrijs gestreept. De kleur op de onderzijde en de flanken verloopt van roodbruin naar wit met donkere dwarsstrepen. De staart is wit met één zwarte eindband. In het vliegbeeld zijn duidelijk de witte vleugelstreep en de ver uitstekende poten zichtbaar. Het winterkleed is veel grijzer door het ontbreken van de roodbruine kleur. De bovenzijde is dan egaal grijs. De hier tijdens de trek regelmatig waargenomen IJslandse Grutto, *Limosa limosa islandica*, is iets kleiner en heeft een iets kortere staart en poten. De roodbruine kleur van het zomerkleed is intenser. De aan de kust in de winter en tijdens de trek voorkomende Rosse Grutto, *Limosa lapponica*, is meer gedrongen en minder gracieus. De Rosse Grutto heeft een iets opgewipte snavel, en een fijne dwarsgestreepte witte staart en kortere poten.

(Hans van der Sanden)

De witte vleugelstreep ontbreekt bij de Rosse Grutto. Het zomerkleed is geheel roodbruin zonder witte flanken en buik. Ook ontbreken de donkere dwarsstrepen op de borst en buik. De Grutto en de Rosse Grutto zijn gemakkelijk van elkaar te onderscheiden aan het patroon op de staart en de vleugels. De Grutto heeft een haastige vlucht. Tijdens de baltsvlucht kantelt hij al roepend "gruut-o, gruut-o, gruut-o, van de ene op de ander kant. Buiten de broedtijd zijn het zwijgzame vogels.

Voorkomen en verspreiding

De Grutto is oorspronkelijk een broedvogel van graslanden langs oevers, zeggenmoerassen, natte heide en hoogveen-gebieden. In de loop der eeuwen vestigde de Grutto zich op door ontbossing en ontginningen ontstane vochtige graslanden en in heidegebieden. Het verspreidingsgebied van de Grutto ligt in Europa en West-Azië tussen de juli-isothermen van 17 en 23 graden Celsius. In Noordoost-Azië en IJsland is de noordgrens zelfs de juli-isotherm van 9 tot 10 graden Celsius. Al sinds de vorige eeuw is een geringe uitbreiding van het Europese broedgebied in noordelijke richting vastgesteld, waarschijnlijk een gevolg van de toename van de gemiddelde jaartemperatuur. In Noord-Amerika komen de Gemarmerde Grutto, *Limosa fedoa*, en in Canada de Canadese Grutto, *Limosa haemastica*, voor in overeenkomstige biotopen. Deze vogels hebben een afwijkend kleuren- en vleugelpatroon.

Ongeveer 50 procent van de Europese Grutto's broedt in Nederland, 10 procent in de ons omringende landen. De overige 40 procent broedt in het Europese deel van Rusland. De Nederlandse populatie wordt geschat op 45.000 tot 50.000 broedparen (2002). Dit is nog niet de helft van de 120.000 broedparen van rond 1975. De meeste Grutto's kunnen we vinden in Friesland, het westen van Groningen, de kop van Overijssel, de Zaanstreek, het Groene Hart, de polders van Eemland en Arnhem en de noordrand van de Veluwe. Ook de Waddeneilanden kennen een redelijke populatie Grutto's. In de omgeving van Breda kun je Grutto's onder andere bewonderen in. De Weimeren, Rooskensdonk, de Lage. Vuchtpolder, Bleeke Heide en Zonzeelse Polder. Op de zandgronden komen weinig tot geen Grutto's voor als broedvogels. Deze oer-Hollandse weidevogel is de laatste jaren nog forser in aantal afgenomen. Aan het begin van de 21ste eeuw is de Grutto een indicator geworden voor vochtige tot natte, extensief beheerde graslanden. Een open landschap met weinig verstoring in vorm van wegen, bebouwing en opgaande begroeiing heeft zijn voorkeur.

De Avifauna van Noord-Brabant (1967) gaat uit van 600-900 broedparen voor onze provincie. Dit aantal is toen zeker veel te laag geschat. Na de onderzoeksperiode voor de Atlas van de West-Brabantse broedvogels (2007) schatten men het aantal broedparen voor West-Brabant op 740-855 paar. Maar ook in West-Brabant is het aantal broedparen sterk gedaald. Vooral de intensivering van de landbouw is hiervan de oorzaak. De kansen voor de Grutto zijn in gangbare landbouwgebieden zo goed als nihil. Het broedsucces is te gering om de populatie op peil te houden, ondanks de weidevogelbescherming op de percelen. Alleen in weidevogelreservaten blijven de aantallen enigszins op peil. De Grutto is opgenomen op de Rode Lijst.

De Grutto is een trekvogel

"Onze" Grutto's overwinteren voor een klein gedeelte in het Middellandse Zeegebied. De meeste vogels overwinteren op rijstvelden en zoete of brakke wetlands in West-Afrika (Marokko, Senegal, Guinee-Bissau). De broedvogels uit Azië

overwinteren in Indonesië, Papua Nieuw- Guinea tot in Australië en Tasmanië. De eerste Grutto's keren meestal eind februari terug in ons land. De hoofdmacht arriveert in maart. Jonge Grutto's keren meestal pas in het tweede jaar terug uit hun winterverblijf. Vaak komen de jonge vrouwtjes terug naar de plaats waar ze geboren zijn. Jonge mannetjes vestigen zich vaker buiten het gebied waar ze geboren zijn. De meeste Grutto's verlaten ons land weer in augustus en september. Waarnemingen in november tot en met januari hebben meestal betrekking op IJslandse Grutto, *Limosa islandica*.

Voortplanting

De Grutto prefereert wat betreft vegetatiehoogte een ander biotoop dan de Kievit. De Kievit broedt op kale grond of in kort gras. De Grutto broedt liever in een wat hogere vegetatie. Het broedseizoen van de Grutto loopt van eind maart tot begin juni. Bij het begin van het broedseizoen wordt door de mannetjes gevochten om de beste broedplaats en daarmee om de vrouwtjes. Om indruk te maken laat een mannetje zijn witte ondervleugels zien en spreidt hij zijn staart. Ook vliegen en scheren de vogels over de weilanden en achtervolgen ze elkaar met hoge snelheid. Vaak worden de oude territoria ingenomen. Tijdens de hofmakerij loopt het mannetje als een haantje door het weiland. Op zoek naar de beste nestplaats zoekt hij verschillende graspollen in zijn territorium af. Het nest is een ondiep kuiltje, gevoerd met wat fijn plantenmateriaal. Het ligt in een weiland vaak op een plaats met wat langer gras en soms op bouwland. De broedende vogel buigt de toppen van het gras tijdens het broeden naar binnen; er ontstaat zo een gat in de vegetatie en daarin ligt het nest goed gecamoufleerd. De broedduur is 24-25 dagen. Zowel de vrouwtjes als de mannetjes bebroeden de eieren. Het aantal eieren is, zoals bij de meeste steltlopers, meestal vier. Als het legsel vroeg in het broedseizoen verloren gaat, volgt er soms een tweede legsel. Jonge Grutto's zijn nestvlinders. Meteen na het uitkomen verlaten ze, onder bescherming van de ouders, het nest, om er nooit meer in terug te keren. Na vier tot vijf weken zijn de jongen zelfstandig en kunnen ze vliegen. De familieband wordt dan snel verbroken. Oudere en jonge Grutto's verzamelen zich dan in de grotere wetlands om op te vetten voor ze de tocht naar de winterverblijven aanvaarden.

Het voedsel

Het voedsel van de volwassen Grutto bestaat uit allerlei kleine diertjes als emelten en regenwormen.

Die worden vooral gevangen door met de snavel in de bodem te boren.

Ook worden insecten, insectenlarven, wormen en slakjes van het gras en de kruiden gepikt. Gruttokuikens zijn gebouwd om insecten boven uit de vegetatie te halen. Met hun lange poten kunnen ze in een gestrekte houding door het gras lopen om ze te bemachtigen. Hun snavel is nog niet geschikt om in de bodem naar diertjes te zoeken. Kievitkuikens lopen naar beneden gebogen om insecten van de grond te pikken.

Gelijke kansen voor gruttokuikens?

In een onderzoek naar kans op broedsucces werd de voedselbeschikbaarheid vergeleken in graslanden gebruikt voor de intensieve melkveehouderij (hoge mestgift, 2-3 maaibeurten vanaf begin of midden mei) met die in een weidevogelreservaat (matige mestgift, één maaibeurt in het midden van juni). De ongewervelde fauna in de vegetatie werd bemonsterd. Voorafgaande aan de eerste snede waren de ongewervelden maar iets talrijker op de reservaatpercelen dan op de agrarische percelen. In de vier tot zes weken tussen de eerste snede op de agrarische percelen (begin mei) en die in het reservaat (half juni) was het verschil veel groter en waren insecten en spinnen veel algemener in de ongemaaide vegetatie van het reservaat. Juist in deze periode zijn de gruttokuikens aanwezig in de graslanden. In de reservaatpercelen bemachtigden de kuikens 31 procent meer prooiën per tijdseenheid foerageren. Een verschil dat groot genoeg is om hun groei en overlevingskansen te beïnvloeden. Gruttofamilies vertonen een sterke voorkeur om te verblijven in de ongemaaide reservaatpercelen. Het uitstel van de eerste snede door beheersovereenkomsten in agrarisch grasland verhoogt de uitkomstkansen van weidevogellegfels en is gunstig voor de foerageeromstandigheden en de overlevingskansen van de kuikens.

Hans van der Sanden

Literatuur

Atlas van de Nederlandse Vogels. SOVON 1987
SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000
Atlas van de West-Brabantse broedvogels, 2007.
Samenwerkingsverband Westbrabantse Vogelwerkgroepen. NPN media, Breda
Weidevogels, Astrid Kant.

(E.van Altena)

Verslag roofvogeltelling 13-14 december 2014

26 leden van de West Brabantse Vogelwerkgroep trokken in het weekend van 13-14 december 2014 het veld in voor de elfde editie van de jaarlijkse telling van overwinterende roofvogels in West-Brabant.

Onderzoeksgebied

Globaal omvat het onderzoeksgebied West-Brabant ten noorden van de snelweg A58 (Bergen op Zoom - Breda) en ten westen van de A27 (Werkendam - Breda), inclusief de Biesboschpolders en de uiterwaarden van de Maas tussen Geertruidenberg en Waalwijk. Daarnaast werd er ook weer geteld ten zuiden van Breda, op de Bleekse Heide en op Vliegbasis Gilze-Rijen.

Methode

Op 13 en 14 december werd in de open natuurgebieden en het agrarisch gebied van Noordwest-Brabant een integrale roofvogeltelling uitgevoerd. De meeste tellers gebruikten daarbij de auto maar direct ten noorden van Etten-Leur en ten zuidwesten van Breda werd vanaf de fiets geteld. Het hele landschap is nauwgezet afgespeurd met kijkers en telescopen waarbij speciale aandacht werd geschonken aan bosranden, solitaire bomen, weidepalen en hoogspanningsmasten. Alle aanwezige roofvogels werden op kaarten ingetekend. Met name voor de gebieden waar geen roofvogel-telgroepen actief waren, zijn aanvullende waarnemingen gebruikt van Waarneming.nl.

Weer

Vrijdags voor het telweekend was het weer bijzonder slecht het regende non-stop. Op zaterdag 13 december was het gelukkig opgehouden met regenen. Er stond haast geen wind, de temperatuur was 6 graden en de lucht was zwaar bewolkt. De zondag begon heilig (zicht door de verrekijker was wat lastig) maar vanaf 10.00 uur scheen de zon voor de rest van de dag. Prima omstandigheden dus om de hoogspanningsmasten af te speuren naar slechtvalken. John Frijters schreef bij zijn aantekeningen "dankzij de vogelgriep ook geen jagers (op z'n Cruijff's: elk nadeel heb z'n voordeel)".

Resultaten

In totaal werden er 419 roofvogels waargenomen, verdeeld over 10 soorten (zie Tabel). De Buizerd werd het vaakst gezien (totaal 259). Tevens is hij de meest verbreide roofvogel. Hij werd in vrijwel alle atlasblokken (5x5 kilometer) waar gemonitord is waargenomen. In het atlasblok met daarin de natuurgebieden Strijpen en Kelsdonk (ten noorden van Etten-Leur) werden maar liefst 56 Buizerds geteld. Er zijn 95 Torenvalken gespot, 56 meer dan in december 2013. In de elf jaar dat we tellen is dit aantal een absoluut record. De Torenvalken hebben een waanzinnig broedseizoen achter de rug. Voor het eerst in jaren was er een uitmuntend muizenaanbod. Ook nu op het moment van schrijven (januari 2015) lijken de bermen en braakliggende terreinen gatenkazen door de vele muizengangen. Dit belooft wat voor komend broedseizoen. De Slechtvalk (de reden waarom destijds met de integrale telling is begonnen) neemt nog steeds toe in ons West-Brabantse. Het word steeds aantrekkelijk om de Zeearend integraal te gaan tellen. Wie had een tiental jaar geleden verwacht dat deze spectaculaire toppredator (vliegende deur) vaste voet zou krijgen in West-Brabant!

	2013	2014
Buizerd	218	259
Torenvalk	39	95
Blauwe Kiekendief	7	8
Sperwer	14	20
Havik	12	9
Slechtvalk	18	19
Bruine Kiekendief	-	3
Smelleken	-	2
Ruigpootbuizerd	-	1
Zeearend	2	3
Totaal	310	419

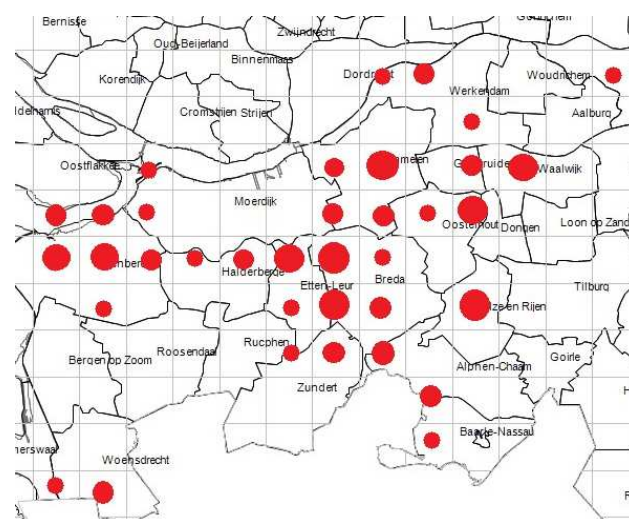
Dankwoord

Een telling als deze is alleen mogelijk met de inzet van velen. Graag bedank ik Frans Adriaansen, Ika van Beest, Toon van Beers, Jan Benoist, Cor en Toos Borghouts, Piet van de Broek, Ger Duijf, John Frijters, Bas Gerrits, Hannie van Gils, Bart Hovers, Cees Huijben, Piet van Iersel, Arnold Klaren, Martin van Leest, Marijke Levy, Arend Meeuwissen, Ellie Pruiksmas, Rolf Ruks, Agnes en Hans van der Sanden, Herman Schriks, Willem Veenhuizen, Herman Vissenberg, Harry van Vugt, Jan Weeterings, Jan Willem Wijnhoven en Ad Willemsen. Tevens dank aan de waarnemers die door het invoeren van hun waarnemingen op Waarneming.nl hebben geholpen om het overzicht compleet te maken.

Met speciale dank aan stagiair Roy Matthijssen, eerste jaars student Stad en Streekontwikkeling, voor het maken van de kaartjes.

Kleine stip	=	1	(Buizerd 1-2)
Middelgrote stip	=	2-3	(" " 3-9)
Grote stip	=	≥ 4	(" " ≥10)

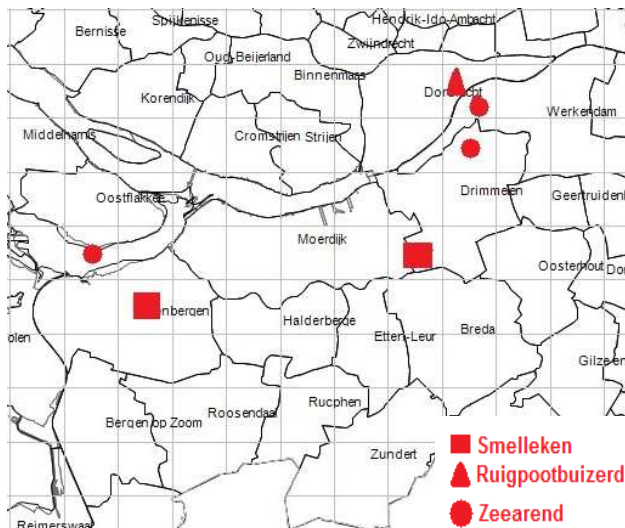
Raymond van Breemen.

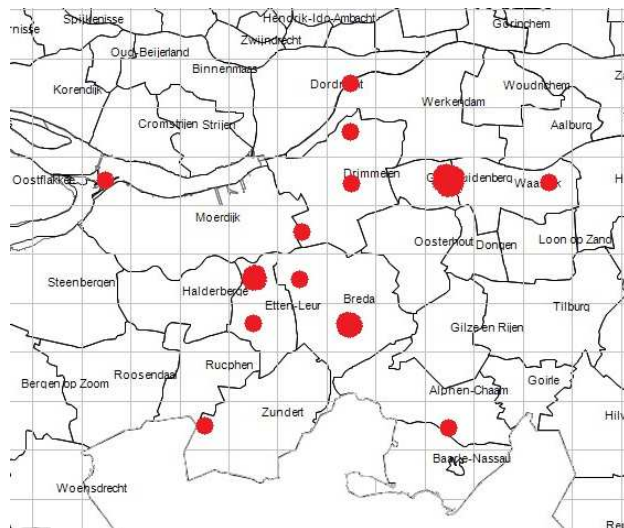
BUIZERD 2014
TOTAAL 259, MAX. PER ATLASBLOK 56 BUIZERD 2014

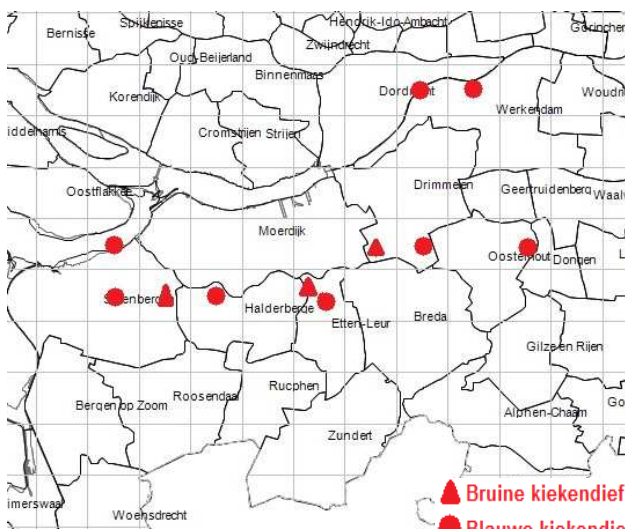
Onderzoek+ inventarisatie's + verslagen

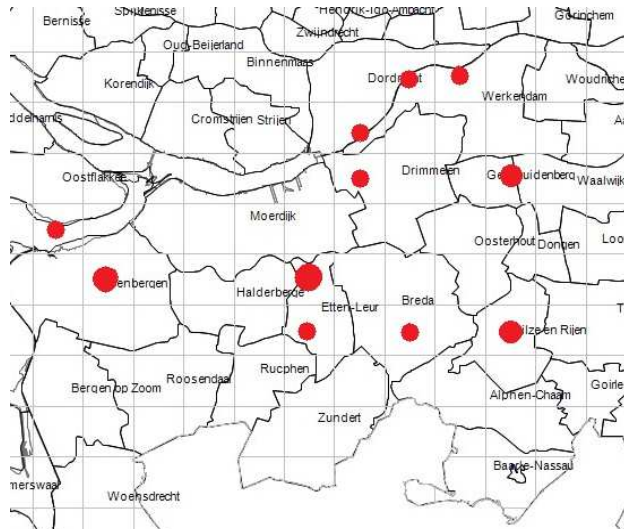
SMELLEKEN 2014
TOTAAL 2, MAX. PER ATLASBLOK 1
RUIGPOOTBUIZARD 2014,
TOTAAL 1, MAX. PER ATLASBLOK 1
ZEEAREND 2014,
TOTAAL 3, MAX. PER ATLASBLOK 1

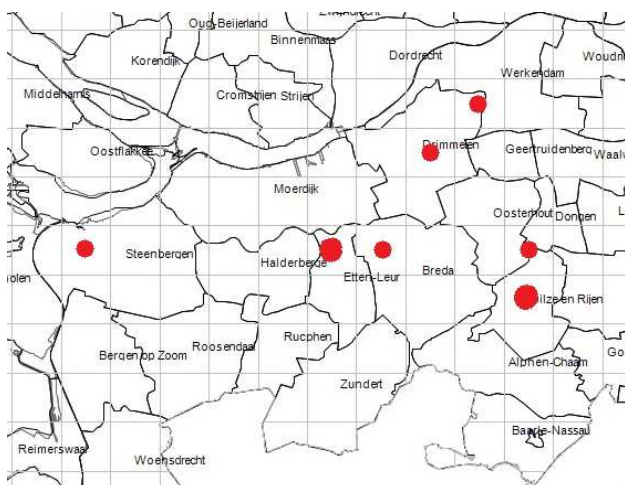
SLECHTVALK 2014
TOTAAL 19, MAX. PER ATLASBLOK 4

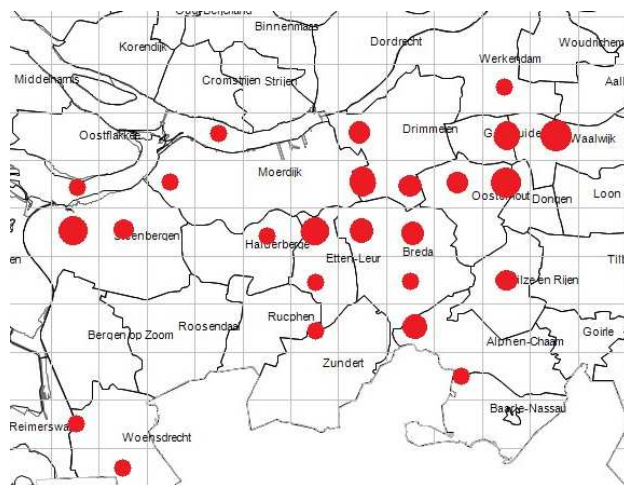
BRUINE KIEKENDIEF 2014
TOTAAL 8, MAX. PER ATLASBLOK 1
BLAUWE KIEKENDIEF
TOTAAL 3, MAX. PER ATLASBLOK 1

SPIERWER 2014
TOTAAL 20, MAX. PER ATLASBLOK 6

HAVIK 2014
TOTAAL 9, MAX. PER ATLASBLOK 2

TORENVALK 2014
TOTAAL 95, MAX. PER ATLASBLOK 18

Braakbal van Klappekster

De Klappekster, die als broedvogel is verdwenen in Nederland, is gelukkig nog te bewonderen als doortrekker en wintergast. Een van de locaties waar hij tot nu toe iedere winter is te zien is de Regte Heide (Brabants Landschap) ten zuidoosten van Riel.

Tijdens mijn bezoek aan de Regte Heide op 23 november 2014 heb ik een Klappekster langdurig kunnen spotten. Wat opviel is dat de vogel iedere keer vanaf zijn vaste uitkijkpost, een berk van ongeveer drie meter hoog, wegvloog om boven het heideveld te bidden (net als een Torenvalk) om vervolgens terug te keren op zijn vaste uitkijkpunt. Het hier beschreven gedrag is typerend voor Klappekers. Hans van der Sanden heeft een mooi artikel geschreven over deze vogelsoort in het 't Hupke nr. 155 Winter 2013 (na te lezen op de website van onze vereniging). Dit artikel is een aanvulling hierop. Tijdens mijn observatie heb ik niet kunnen zien dat de vogel met een prooi terugkeerde op zijn uitkijkpost. Ik ga ervan uit dat de prooi op een andere plek worden verorberd dan het vaste uitkijkpunt.

Zoals alle klauwiersoorten spietst de Klappekster grotere prooien (muizen kleine zangvogels, hagedissen en grote insecten) op doornen van struiken of klemt hij ze vast in een wig tussen twee takken. Net als uilen hebben Klappekers (evenals andere klauwiersoorten) braakballen. In de braakballen bevinden zich prooiresten die niet verteerbaar zijn via maag-darmkanaal (haren, botten en chitineresten, dekschilden, uitwendig skelet van kevers).

Het bracht mij op het idee om als de Klappekster vertrok van zijn uitkijkpost onder de berk te gaan zoeken naar braakballen. Het speurwerk werd beloond met het vinden van één braakbal. Het vinden van braakballen van Klappekers is veel moeilijker dan van die van Kerkuilen en Ransuilen. Bij beide uilen vind je braakballen in concentraties op hun vaste broed- en verblijfplaats; dit is bij de Klappekster niet het geval. Braakballen die ik van Steenuilen had verzameld heb ik evenals de braakbal van de Klappekster droog gewogen: het gewicht is 2 gram. De lengte van braakbal van de Steenuil is 30-50 millimeter en de dikte 10-19 millimeter. De braakbal van de Klappekster woog 1 gram maar was 40 millimeter lang en 14 millimeter dik (zie foto). Door braakbalonderzoek kun je zien in hoeverre er voldoende diversiteit is aan voedsel in het gebied. Een dag slecht weer is voor de vogelaar een goede gelegenheid om braakballen uit te pluizen. De onverteerde prooiresten geven een mooi overzicht van het uitgebreide menu van een vogel. Alleen gebieden waar veel diversiteit is, zoals moeras en, heide met daarin struiken en bomen en kruidachtige vegetatie, zijn geschikt voor de Klappekster.

Bezoekdata ondergetekende
23-11-2014 vondst braakbal. Klappekster gezien.
2-1-2015.

Waarnemingen op waarneming.nl Klappekster Regte Heide
6-1-2015
7-1-2015
11-1-2015

Er staat een filmpje op youtube van een Klappekster die bezig is met prooi., In de digitale versie van 't Hupke op de website van de West Brabantse Vogelwerkgroep kun je het via de volgende link bekijken:.

<https://www.youtube.com/watch?v=1g0rVK4r72Q>

Braakbal Klappekster droog gewogen 1 gram

Na het uitpluizen vleugels van kevers ribben van muizen en muizenhaar

Raymond van Breemen

Bronnen:

Handboek Brabants Landschap
't Hupke nr. 155 winter 2013, De Klappekster, Hans van der Sanden
De Grauwe Klauwier, KNNV Uitgeverij ISBN 978 90 5011 339 1
Hierin zit een handige pluiskaart om prooien op naam te brengen.
Uilen van Europa, uitgeverij Thieme

Van Steenuilen en Paradijsvogels

Sinds 2008 doen wij, met z'n vieren, aan "steenuileninventarisatie".

Medio maart trekken wij, in "ons" gebied, de donkere koude, en als het even kan, heldere nachten in met een cd-speler en hopen we op reacties van uilen op de territoriumroep. Medio mei gaan wij in hetzelfde gebied langs de (boeren)erven waar de uilenkasten hangen om te zien of er jongen zijn. In oktober, zo rond de tijd dat het mais van de velden gaat, gaan wij vervolgens nog eens langs om de uilenkasten schoon te maken.

Tijdens een informatieavond over Steenuilen op het Stadskantoor van Breda stak ik, zonder dat ik het mij goed realiseerde, mijn vinger op toen er werd gevraagd wie wilde helpen met het inventariseren van Steenuilen rond Breda. Mijn vrienden schrokken even want we hadden nog nooit een Steenuil gezien en wisten er ook maar weinig van! Min of meer bij toeval dus werd de coördinatie van de steenuileninventarisatie in het Markdal mijn en onze taak. Wij hebben ons toen ook onmiddellijk voorgenomen hier zoveel mogelijk van te gaan genieten. En dat doen wij, tot de dag van vandaag. Het is een gewoonte geworden om voorafgaand aan de nachtelijke inventarisaties of de kastencontroles eerst heerlijk te gaan dineren. Ook tussen het schoonmaken van de kasten door weten wij altijd wel een lunchadresje te vinden. Inmiddels zijn wij een bekende verschijning op een van onze eetadresjes: de laatste keer stond er "uilenpotters" boven de rekening. Wij hebben al eens gekscherend gevraagd of wij onze onkosten konden declareren bij de Werkgroep Uilen; dat hier negatief op werd gereageerd vonden we meer dan prima. Maar, wij houden die gewoonte er wel in, want, een goed gevuld lijf kan beter tegen de kou, kan harder werken, beter denken en meer genieten!

inventariseren

In 2010 "kregen" wij er een inventarisatiegebied in Etten-Leur bij. Deze regio valt eigenlijk niet onder onze Vogelwerkgroep maar de voormalige "beheerders" waren maar wat blij om werkzaamheden te kunnen delen. Twee van ons vieren wonen namelijk in de buurt van dit inventarisatiegebied en dan is het heerlijk om 's avonds even op de fiets te stappen en een uilenrondje te maken. Als wij dit dan doen zien wij altijd wel hier of daar een uiltje zitten. In het begin droomde ik dan 's nachts van de uiltjes die ik gezien had. Ja, want het is mogelijk met

steenuileninventarisatie te starten terwijl je nog nooit een Steenuil gezien hebt! En als je ze eenmaal gezien hebt dan zitten ze op het netvlies en zie je heel snel een volgende en een volgende ...

Bijzondere mensen

Het komt wel eens voor dat wij aan het begin van de avond op de fiets stappen om een kijkje te nemen, een klein aantal adresjes aandoen, met deze en gene een praatje maken en midden in de nacht thuiskomen. Het moet gezegd, wij houden van uilen, maar zeker ook van mensen!

Zo heb je bijzondere en wonderlijke ontmoetingen. In het begin van de inventarisaties in ons nieuwe gebied reden wij langs een hele mooie Vlaamse schuur, een oude boerderij, een wat rommelig erf en enkele koeien en dachten: een mooie plek voor een uil. In de wei stond niet alleen een koe, maar ook een boer en ik vroeg hem of ik iets mocht vragen. Jawel, zei hij, als het maar niet om geld was, want dat had hij niet! Of hij wel eens een uil hoorde of zag? Nou, die vraag was niet aan dovemansoren gesteld. Hij had nota bene een kerkuilenkast in de nok van zijn schuur, waarin regelmatig uilen zaten (de kast stond niet op ons lijstje). Hij liet ons de schuur zien, een schuur zoals je die niet vaak zult tegenkomen. Deze wordt niet of nauwelijks meer gebruikt voor de koeien maar een schuur vol met spullen, heel veel balen stro en nog veel meer uilenballen. Een schuur die overduidelijk de laatste jaren geen enkele bezem heeft gezien. Na een goed gesprek met een in alle opzichten markant en sympathiek mens gingen wij verder met een glimlach op ons gezicht en een grote zak met uilenballen onder de arm. Een aantal zijn er gegaan naar de onderwijzers in de buurt om braakballen te pluizen op school. Ook zijn er opgestuurd naar de Zoogdierenvereniging; die zijn gaan pluizen en hebben vijf verschillende soorten muizenkaakjes terugvonden in de ballen.

Ontdekken

Het was ook pas in dit gebied dat wij met de cd zelf ons eerste territorium ontdekten. We waren het gebied overdag al eens doorgefietst en hadden daarbij gekeken naar de plaatsen waar ik, als ik een uil was, zou gaan zitten. 's Avonds zetten wij onze fietsen tegen een boom, installeerden de cd, drukten op de knop en al heel snel dachten we dat we aangevlogen werden. Wat maakt zo'n kleine uiltje een lawaai als hij iets te verdedigen heeft. Natuurlijk gingen we daarna regelmatig kijken en in het voorjaar zat en zit ie vaak op het dak van de schuur. De overbuurman leerden wij al snel kennen en dat bleek duidelijk een vogelliefhebber. Hij kende de uiltjes al veel eerder dan wij en houdt ons nu op de hoogte van wat hij ziet, hoort en het aantal jongen dat hij signaleert.

En zo kan je, na toch al weer zeven jaar uilen inventariseren, een boek vol schrijven van leuke en gedenkwaardige gebeurtenissen. Dit was dan ook maar een kleine greep uit hoe wij ons uilenwerkgroepwerk beleven.

Antoinette van der Wildt (mede namens Jos, Rob en Tonny)

Een dagje Walcheren in het voorjaar

Altijd al aangetrokken door de zee, ga ik er zo vaak mogelijk naar toe; vooral op Walcheren voel ik me thuis. Dit, samen met mijn nieuwe passie voor vogels, blijkt een prima combinatie te zijn. Rondwalend en fietsend ontdek ik de leukste vogelgebieden. Een goede reden om eens een van de "bobo's" van onze Vogelwerkgroep uit te nodigen. Piet van Iersel reageerde enthousiast op mijn uitnodiging.

Zondag 27 april gingen we samen op pad. Het eerste doel waren de plassen achter de Westkappelse Zeedijk bij de Hoge Weg. Een stukje nieuwe natuur dat ten noorden van Westkapelle ligt. Het zijn ondiepe plassen met hier en daar eilandjes en schelpenstrandjes.

Naast alle eenden, ganzen en meeuwen troffen we daar o.a. de Grote-, de Noordse- en vele Dwergsterns aan. Ook Grutto's, Kieviten en Tureluurs waren aanwezig evenals Bontbekplevieren, Bonte Strandlopers in zomerkleed en zelfs een koppeltje Geoorde Futen!

Van de "kleintjes" hoorden en zagen we daar behalve de Fitis, Tjiftjaf en Zwartkop, de Grasmus die hoog in een boom zijn liedje ten gehore bracht en hoorden we de "onzichtbare" Nachtegaal die verstopt in de struiken zat te zingen. Ook de Tuinfluit liet van zich horen in een klein bosje ten noorden van de parkeerplaats achter de dijk.

Van andere vogelaars hoorden we dat er een Morinelplevier gesignaleerd was en hier werd ook Piet helemaal enthousiast van. Wij op zoek, maar helaas op de verkeerde plek misschien. Hij wordt op waarneming.nl vermeld, op de Houtenburgse Weg prachtig te zien. Maar onze vogel was kennelijk verder gevlogen.

Noordse Stern.

(Gert van der Hart).

Op naar een ander gebied: de Zandvoortweg ten noordwesten van Middelburg, een voormalig agrarisch gebied, teruggegeven aan de natuur. Grasland met ondiepe plassen; ideaal voor steltlopers en weidevogels. En daar liepen ze..... wát een waaghalzen om op zulke lange stelten door het leven te gaan! Het hoogtepunt voor mij waren dan ook deze Steltkluten! Ze mogen wel oppassen als ze van plan zijn hier te gaan broeden, want predators liggen hier ook op de loer. We zagen een Kleine Mantelmeeuw een jong Kievitje verorberen en ook de Buizerd en Kiekendief zweven er regelmatig rond.

Verscholen tussen de graspollen piepte het gestreepte koppie van de Watersnip met zijn lange snavel tevoorschijn en vlakbij scharrelden er nog twee rond. Al met al verschillende "eerstelingen" voor mij, mede dankzij de kennis en telescoop van Piet, goed gezien!!

Piet probeerde mij nog te overtuigen van het bestaan van de Zwaangans; iets waaraan ik nog steeds twijfel... (grapje? hij staat niet in mijn boekjes; een zwaan met een gans....?). De volgende dag trof ik op mijn ontdekkingstocht een eenzame Ooievaar en later een eenzame Lepelaar aan. Ik dacht: als die nu eens dan krijgen we misschien wel "Ooielaars" of "Lepelvaars".

Heeft iemand zin gekregen om een keer mee te gaan naar Walcheren? Neem dan contact op via mabeki@ziggo.nl. Met dank aan Piet!

Marijke Levy-de Hingh

Watersnip

(Gert van der Hart.)

De Weimeren

Algemeen

De Weimeren is een nat gebied van 240 hectare met weilanden en broekbossen. De 'Naad van Brabant' loopt door dit gebied waardoor kwel optreedt. Het loopt onder water als het peil van de Mark te hoog wordt. Het is grotendeels eigendom van Staatsbosbeheer.

Ligging en bereikbaarheid

Atlasblokken 44-42-52/53 en 44-52-11/12.

De Weimeren ligt op enkele kilometers ten noorden van Prinsenbeek, ten westen van Rijksweg A16 en direct ten zuiden van de Mark. De Weimeren is het beste te bereiken via de parallelweg langs de A16 richting café Den Elsakker aan de Nieuwveerweg 2 te Prinsenbeek. Rij langs Den Elsakker de doodlopende weg in die eindigt bij de Mark. Hier kun je parkeren.

Beschrijving

Tot het einde van de Tweede Wereldoorlog is hier op kleine schaal turf gewonnen. De gaten of putten die overbleven zijn in de loop der jaren dichtgegroeid tot de elzenbroekbosjes die het gebied nu zo karakteristiek maken. In 2009 is het ingericht als vochtig moerasgebied. Er zijn daartoe enkele nieuwe 'veenputten' gegraven, met de bedoeling dat daarin natuurlijke verlandingsprocessen gaan optreden. Voedselrijke bovenlagen werden verwijderd. Het gebied dient tevens als boezem voor de Mark. Ten oosten van De Weimeren ligt, aan de overzijde van de autoweg, het natuurgebied Rooskensdonk en enkele kilometers naar het zuidwesten vindt men het natuurgebied Haagse Beemden. De provincie Noord-Brabant heeft het unieke De Weimeren benoemd tot 'natte natuurparel'.

Wandelmogelijkheden

Met alle grond die vrij kwam door de graaf-werkzaamheden is een 800 meter lange kade aangelegd, waarover wandelaars vanaf de Polderweg een doorsteek kunnen maken naar de Nieuwveerweg en café Den Elsakker. Hierdoor kun je nu een leuke rondwandeling maken. Start over de dijk vanaf de parkeerplaats naar het westen. Loop langs de Mark (over het fietspad) helemaal door tot het gemaal van Halle. Ga bij het gemaal linksaf de Halse Weg op. Loop rechtdoor. Sla bij de eerste weg links, het doodlopend pad de Hillen, niet af maar volg de Halse Weg.

Bij de volgende T-splitsing sla je linksaf en volg je nog steeds de Halse Weg. Bij de eerstvolgende T-splitsing ga je weer linksaf de Polderweg in en loop deze helemaal af. Ga door het hek met poortje links de eerder genoemde kade op en je komt weer bij de parkeerplaats. Koffie, thee of een biertje zijn verkrijgbaar bij Den Elsakker (op maandag gesloten).

Kijk op de website voor de openingstijden www.elsakker.com

Wat is er o.a. te zien

Lente/Zomer

Fuut, Blauwe Reiger, Wilde Eend, Slobeend, Kuifeend, Waterhoen, Meerkoet, Grauwe Gans, Grote Canadese Gans, Nijlgans, Bruine Kiekendief, Buizerd, Havik, Sperwer, Torenvalk, Fazant, Grutto, Scholekster, Kievit, Tureluur, Witgat, Houtduif, Koekoek, Gierzwaluw, Boerenzwaluw, Zwarte Kraai, Koolmees, Pimpelmees, Blauwborst, Paapje, Roodborsttapuit, Tapuit, Grote Lijster, Kleine Karekiet, Bosrietzanger, Grasmus, Fitis, Tjiftjaf, Graspieper, Witte Kwikstaart, Spreeuw, Putter, Vink, Kneu, en Rietgors.

Herfst/Winter

Aalscholver, Blauwe Reiger, Wilde Eend, Krakeend, Lepelaar, Grauwe Gans, Kolkans, Grote Canadese Gans, Nijlgans, Indische Gans, Blauwe Kiekendief, Buizerd, Havik, Sperwer, Torenvalk, Smelleken, Fazant, Wulp, Watersnip, Kleine Mantelmeeuw, Kokmeeuw, Houtduif, Zwarte Kraai, Kauw, Koolmees, Pimpelmees, Roodborsttapuit,

Voor meer informatie en foto's
www.westbrabantsevwg.nl

Jan Benoist

Fred Pardoel

Onze nieuwe secretaris Fred heb ik leren kennen als een aandachtige cursist op onze cursus "Vogels kijken voor beginners". Hij was toen nog aan het werk en had dus niet zo veel tijd voor de vogels.

Dat is na zijn pensioen wel anders. Hij maakt nu ook buitenlandse vogelreizen.

Hoe belangrijk is het vogelen voor jou?

Hoewel ik niet een fanatiek vogelaar genoemd kan worden, vind ik vogelen wel een heel leuke hobby. Ik vind heel veel interessant aan vogels, zowel hun voorkomen als de weetjes, de wetenschappelijke kennis en het wetenschappelijke onderzoek. Vogels vind ik vaak kunstwerkjes van de natuur en hun gedrag is ook bijzonder. Vroeger was ik graag in de natuur, genoot van de rust en de frisse lucht, maar liep ook vaak in gedachten verzonken rond. Nu is mijn aandacht wat meer naar buiten gericht, het spotten van en luisteren naar vogels.

Wat betekent de Vogelwerkgroep voor jou?

Ik heb er twee goede cursussen kunnen volgen, die mij enthousiast hebben gemaakt voor het vogelen. Daarnaast heb ik me vanaf het begin verwonderd over de ongelofelijk grote inzet van veel leden voor de vereniging. Dat waardeerde ik enorm. Ik wilde er graag mijn steentje aan bijdragen als secretaris. Ik ervaar ook binnen de vereniging veel gezelligheid en vriendschap.

Waarom ben je lid geworden?

We hebben lang honden gehad, waar we veel de natuur mee ingingen. Toen enige jaren geleden de laatste ons ontviel, besloten we om er geen meer te nemen, zodat we vaker met de camper weg konden gaan. In die tijd was een vriend al met de vogelcursus begonnen en lid geworden en wij zijn mede door zijn enthousiasme ook de beginnerscursus gaan volgen en lid geworden. Daarbij speelde ook wel een rol dat je gemakkelijker kunt vogelen zonder honden en dat we nu een andere reden hadden om vaak in de natuur te zijn. Zonder specifiek doel komen wij daar minder gemakkelijk toe en blijven te vaak binnenshuis.

Wat is je mooiste vogelervaring?

Alhoewel ik in Nederland al veel gezien en genoten heb, ligt mijn mooiste ervaring toch wel in Gambia, waar ik recentelijk was op een vogelreis: ik heb 7 verschillende

soorten ijsvogels gezien, ook nog eens in grote aantallen, zelfs een slaapplek van een 75-tal Bonte Ijsvogels. Dit was wel de mooiste ervaring. Ook het ontdekken van een Klapekster ver weg in een boom op de Zilvense Heide, was bijzonder.

Wat is je vreemdste ervaring op vogelgebied?

De Bonte Ijsvogel in Gambia die heel dichtbij zo rustig bleef zitten op een takje dat je hem van alle kanten kon bestuderen. We gingen weg, terwijl het beestje er nog steeds rustig zat. Dat vond ik zo bijzonder want meestal vliegt een vogel al weg voor je hem goed hebt kunnen bekijken. Nu leek het alsof wij wegvlogen nadat we hem goed hadden bekeken.

Wat is je lievelingsvogel?

Ik vond onze Ijsvogel al heel mooi en heel apart, maar na mijn reis naar Gambia is dat nog sterker geworden.

Ik kan verder ook goed begrijpen dat veel mensen, onder wie Hans Dorrestijn, de Wielewaal de mooiste vogel vinden. In Gambia zagen we de Afrikaanse Wielewaal, die zo mogelijk nog feller geel leek. Verder vind ik uilen ook wel speciaal.

Wat doe je zoal op vogelgebied?

Ik volgde de beide cursussen van de vereniging, ga af en toe mee met een excursie en liep twee keer mee met een serie vroege vogeltochten van Marjo (heel interessant en nuttig!). Ook volg ik graag lezingen om meer van vogels te weten te komen. Af en toe ga ik mee met mijn vrouw als ze vogels inventariseert. We gaan samen veel naar vogelrijke gebieden. Daarnaast doe ik sinds een jaar bestuurswerk als secretaris.

Wat is het mooiste vogelland?

Gezien de korte tijd dat ik vogelaar ben en mijn geringe ervaring moet ik kiezen uit Nederland en Gambia. Ik kan echter niet goed kiezen, omdat Gambia heel bijzonder is: meer soorten en veel kleurrijke vogels. Maar ik heb in Nederland veel meer rondgekeken en heb er ook veel mooie ervaringen.

Wat is je favoriete gebied in Nederland?

Nederland heeft veel mooie gebieden en we komen er in vele met de camper. Soms gaan we in de buurt van Breda staan, omdat dat ook mooi is en je dan gemakkelijk zo de natuur inloopt, vanaf een boerderijcamping bijvoorbeeld. Maar Westerschouwen is favoriet. Je hebt er veel verschillende gebieden en veel vogelsoorten en het is bovendien ook mooie natuur. Op de tweede plaats voor vogelen komt voor mij de Veluwezoom. Al heel lang komen we op een camping bij Laag-Soeren waar meteen bij aankomst de rust opvalt. Sinds we vogelen blijkt het ook een prachtige plek voor deze hobby. Soms zijn er 's nachts, terwijl we in de camper op bed liggen, Bosuilen te horen. Ook wel eens de van elkaar verschillende geluiden van mannetje en vrouwtje. Prachtig zoals die op elkaar reageren. Verder vind je er onder andere Matkoppen en Glanskoppen. Imposant vind ik de Raven, die we vaak bij fietstochtjes over de Zilvense Heide, waarnemen.

Zijn we nog wat vergeten?

Leuk dat jullie dit soort stukjes maken!

Jan Benoist

Uilen

Onze Werkgroep Uilen houdt zich vooral bezig met de bescherming van Steen- en Kerkuilen in Breda en directe omgeving. Onze groep bestaat uit twintig enthousiaste personen verdeeld over elf werkgebieden.

Het belangrijkste werk bestaat uit het controleren van de nestkasten. De kasten worden gratis geleverd door Brabants Landschap. De steenuil kasten hangen in het buitengebied, meestal in de buurt van boerderijen of andere gebouwen. Inmiddels hangen er meer dan honderd kasten, waarvan er dertig regelmatig bezocht worden door Steenuilen.

De kerkuil kasten worden binnen geplaatst in boerderijen of andere hoge gebouwen. Ongeveer twaalf kasten worden af en toe bezocht door Kerkuilen. Dikwijls zijn ze bezet door Holenduiven en Kauwen.

Het plaatsen van nestkasten heeft duidelijk vruchten afgeworpen. De activiteiten van de uilenbeschermers hebben ertoe geleid dat er jaarlijks vele jonge uilen met succes zijn uitgevlogen.

Elke (sub)groep heeft een eigen gebied waar zij verantwoordelijk voor is. De groepsleden weten over het algemeen waar de uilen zich bevinden, welke de goede en minder goede plekken zijn en waar speciale bescherming nodig is. Een goed contact met de erfbewoners (meestal ook eigenaar van de nestkast) is daarom heel belangrijk. De mensen die een uil op hun erf hebben zijn daar heel trots op en beschouwen het dier dikwijls als "hun" uil. Zo kweek je een speciale band met de uilen en de erfbewoners.

Één keer per jaar hebben we met onze werkgroep onze jaarlijkse bijeenkomst, elk jaar geeft een subgroep een presentatie over haar gebied. Ook worden er dan weer nieuwe plannen gemaakt voor het komende jaar. Elk jaar organiseren we ook een Uilenuitstapje naar een van de mooie uilengebieden in Nederland of België.

Paartje Steenuil, geringd

(Martin van Leest)

Martin van Leest, coördinator Werkgroep Uilen

Gebied 8

Als je het over een werkgroep hebt, dan impliceert dat dat er ook gewerkt wordt en dat doen wij met z'n vieren al weer zeven jaar lang in een tweetal gebieden rondom Breda. Wat doen wij dan zoal?

Medio maart trekken wij elk jaar de donkere, koude en heldere nachten in om te luisteren naar de territoriumroep van de Steenuilen. Wij proberen dan de Steenuilen met hun eigen geluid een roep te ontlokken. Het is leuk om op deze manier een nieuw uilenjaar te starten en als er dan een uil roept (dat gebeurt niet zo heel vaak overigens) dan is dat een bijzondere ervaring. Half mei gaan wij in "onze" gebieden langs de (boeren)erven waar de uilenkasten hangen en kijken wij in de kast om te zien of deze bewoond is en of er jongen zijn. Het tijdstip in mei hangt een beetje af van hoe de winter is verlopen. Wij krijgen hiervoor meestal wel een seintje. Als wij in de uilenkasten jonge Steenuilen hebben aangetroffen dan mailen wij de ringer om de uilen te komen ringen. Dat gebeurt dan eind mei/begin juni. Alle jonge Steenuilen gaan in een zak de ladder af en worden op de grond gemeten en geringd. Een leuk moment, ook voor de erfbewoners die dan vaak "hun" uilen kunnen vasthouden en ze eens goed in de ogen kunnen kijken. Wij hebben inmiddels ook een relatief groot aantal "vrije broedgevallen" ontdekt. Uilen die geen kast nodig hebben om een heerlijk leven in het buitengebied te leiden. Wij zien ze op een zonnige middag vaak op de nok van een dak zitten, bij onraad schieten ze onder de pannen of dakplaten. Van deze uilen kunnen we als werkgroep alleen de aanwezigheid constateren en registreren. Wij weten niet waar de uilen vandaan komen en of er broedende vogels bij zijn. In het najaar gaan wij tot slot nog eens langs alle kasten om ze schoon te maken, want zo'n uilennest, zeker als er jongen in zijn groot gebracht, zit vol afval en stinkt "uren in de wind". Jos en Rob kwamen eens met armen vol vlooiën beten thuis (maar dat was wel een uitzondering). En zo werken wij dus in de Werkgroep Uilen aan het in beeld brengen en houden van de uilenterritoria in een beperkt gebied rondom Breda. Maar wij beschouwen het niet als werk hoor! Confucius zei: "Geef mij een baan die bij mij past en ik hoef nooit meer te werken". Dit uilenwerk is zeker een baan die ons past en wij hebben daarom niet de indruk dat wij werken...

Antoinette van der Wildt, coördinator gebied 8, mede namens Jos, Rob & Tonny

Grote Gele Kwikstaarten

De Gele Kwikstaart is in ons land een echte zomervogel, die overwintert in Afrika. Wie dus in de winter een gele kwikstaart waarneemt kan er zeker van zijn dat het een Grote Gele Kwikstaart is.

Het silhouet en het gedrag van de Grote Gele Kwikstaart lijken op dat van de Witte Kwikstaart. De bovenzijde is zowel bij het vrouwtje als het mannetje altijd blauwgrijs met een geelgroene stuit en gele onderzijde. Het prachtkleed van het mannetje is helder geel met een kenmerkende zwarte keel. De roep is een enkelvoudig 'pjit' of een tweedelig 'psjidit'. Het geluid is iets helderder en luider dan dat van de Witte Kwikstaart.

Vroeger was de Grote Gele Kwikstaart een broedvogel van het middelgebergte van Midden-Europa en Groot-Brittannië. De uitbreiding van het broedgebied naar het Europese laagland begon in het begin van de twintigste eeuw. Geleidelijk werden ook Oost- en Zuid-Nederland bezet. Waarschijnlijk broedde in 1915 het eerste Grote Gele Kwikstaartpaar in Nederland. Sinds 1998 broeden er regelmatig een of twee paartjes in Noord-Brabant. Het eerste bevestigde broedgeval voor West-Brabant is van 2003. Er broedde toen een paar bij de spoorbrug over de Mark bij Rooskensdonk en mogelijk nog een paar op het terrein van de iets zuidelijker gelegen rioolwaterzuiveringsinstallatie. In 2008 werden er 48 territoria gevonden in Noord-Brabant, waarvan 2 in Breda. De grens van het broedgebied schoof ook op in noordelijke richting tot in Zuid-Scandinavië.

De in ons land broedende Grote Gele Kwikstaarten trekken voor een groot deel in de herfst weg richting Frankrijk of zuidelijker. Een deel van onze vogels blijft in het land en zwerft rond, afhankelijk van het weer. Er overwinteren waarschijnlijk ook broedvogels uit de noordelijke broedgebieden in Nederland. In de periode november 2014 - januari 2015 werden 15 waarnemingen van de Grote Gele Kwikstaart doorgegeven in de omgeving van Breda. Veel van deze overwinteraars overleven een strenge winter niet. Waarschijnlijk begint eind februari de terugtrek naar de broedgebieden. Het broedbiotoop bestaat uit snelstromende, heldere natuurlijke beken. Hier foerageren de vogels op de slikrandjes en kiezelstrandjes. Hun nest maken ze in ruimtes langs de brokkelige oevers, onder bruggetjes, in nisjes van huizen en watermolens langs de oever. Ze maken ook gebruik van de speciaal voor Grote Gele Kwikstaarten opgehangen nestkasten. Ook in Breda hangen nestkasten voor de Grote Gele Kwikstaart langs enkele beken. Buiten de broedtijd is de biotoopkeuze gevarieerder en minder kritisch. Je kunt ze dan waarnemen langs rustig stromende, gekanaliseerde wateren, bij vijvers en waterzuiveringen. Ook op drijvende smeltende ijsschotsen foerageren ze soms. Regelmatig worden ze aangetroffen op platte daken met grind en langs vijvers in steden en dorpen. Als u een stadstuintje met een vijvertje heeft is het mogelijk dat een Grote Gele Kwikstaart u met een bezoek vereert.

Hans van der Sanden

Plaatsen waar je Grote Gele Kwikstaarten aan kunt treffen

(Martin van Leest)

Waarnemingen + agenda

1	Parelduiker	22-11-2014	Drimmelen	Brabantse Biesbosch - Spaarbekken Petrusplaat	Ria Lambregts
2	Dodaars	7-1-2015	Breda	Boeimeer - Oost	Cobien van 't Riet
1	Fuut	1-1-2015	Breda	Waterakkers	Leo Nagelkerke
2	Roerdomp	9-11-2014	Drimmelen	Hooge Zwaluwe - Groote Zonzeelsche Polder	Raym. van Breemen
11	Grote Zilverr.	10-1-2015	Breda	Prinsenbeek - Halderdonk	Piet van Iersel
18	Ooievaar	23-11-2014	Breda	Prinsenbeek - Weimeren	Frans Jacobs
3	Lepelaar	9-11-2014	Reimerswaa	Rilland - Hogerwaardpolder west	Martin van Leest
213	Knobbelzwaan	9-1-2015	Drimmelen	Hooge Zwaluwe - Groote Zonzeelsche Polder	Piet van Iersel
102	Kleine Zwaan	12-1-2015	Oosterhout	Gecombineerde Willemspolder	Dennis Maas
13	Wilde Zwaan	14-12-2014	Werkendam	Brabantse Biesbosch - Deeneplaatweg - Zuid	Harry van Vugt
1084	Toendrarietg.	17-1-2015	Etten-Leur	Westpolder NB1723	John Frijters
17	Kl.Rietgans	9-11-2014	Breda	Rooskensdonk	R. van Ouwerkerk
45	Nijlgans	17-1-2015	Breda	Prinsenbeek - Klein Overveld	Bas Gerrits
1	Mandarijneend	21-1-2015	Breda	Prinsenbeek - Golfterrein Bosdal e.o.	Piet van Iersel
300	Wintertaling	2-1-2015	Werkendam	Brabantse Biesbosch - Polder Maltha - Oost	Jan Benoist
120	Pijlstaart	11-1-2015	Drimmelen	Hollandsch Diep - Oost van Moerdijkbruggen	Jan Benoist
1	Zomertaling	10-11-2014	Alphen-Ch.	Chaam - Bleeke Heide	Harry van Vugt
1	Slobeend	2-1-2015	Breda	Zaartpark e.o.	Hannie van Gils
1	Witooogend	16-12-2014	Moerdijk	Modderput Zevenbergen NB1681	Harry van Vugt
6	Brilduiker	11-1-2015	Moerdijk	Klaverpolder	Kees van der Krift
2	Nonnetje	9-1-2015	Werkendam	Brabantse Biesbosch - Gat van Lijnoorden /	Ger Duijf
39	Grote Zaagbek	25-1-2015	Drimmelen	Brabantse Biesbosch - Spaarbekken Petrusplaat	R. van Ouwerkerk
1	Zeearend	13-12-2014	Steenbergen	Volkerakmeer - Dintelse Gorzen Oost	Richard de Jonckheere
1	Blauwe Kiek.	12-1-2015	Oosterhout	Gecombineerde Willemspolder	Dennis Maas
1	Havik	17-1-2015	Oosterhout	Zuid	Leo Nagelkerke
1	Smelleken	30-11-2014	Breda	Prinsenbeek - Weimeren	Andres Scherff
3	Slechtvalk	17-1-2015	Etten-Leur	Westpolder NB1723	John Frijters
8	Patrijs	25-1-2015	Drimmelen	Hooge Zwaluwe - Groote Zonzeelsche Polder	Joost Simons
3	Waterral	17-1-2015	Etten-Leur	Westpolderplas NB1731	Cees Huijben
4	Kraanvogel	21-12-2014	Alphen-Ch.	Chaam - Chaamsche Heide	Ada Engel
1	Scholekster	18-1-2015	Breda	Asterdplas	Erik van Boxtel
25	Goudplevier	17-1-2015	Moerdijk	Fijnaart, St Antoniegors NB1611	Hans van der Sanden
3	Watersnip	22-1-2015	Alphen-Ch.	Ulvenhout - Geersbroek e.o.	Joop van Riet
1	Velduil	30-11-2014	Breda	Rooskensdonk	Harry Janssen
1	Ijsvogel	16-1-2015	Breda	Heuvel-Turfvaart	Hannie van Gils
2	Grote Gele Kwi	10-11-2014	Breda	Centrum	R. van Ouwerkerk
1	Zwartkop	24-11-2014	Breda	Haagse Beemden (woonwijk)	Erik van Boxtel
1	Vuurgoudhaan	31-1-2015	Breda	Prinsenbeek - Verloren Hoek e.o.	Tim van Oerle
4000	Spreeuw	6-12-2014	Drimmelen	Hooge Zwaluwe - Groote Zonzeelsche Polder	Piet van Iersel
12	Sijs	19-1-2015	Breda	Hoge Vucht	Gert Bouwmeester
20	Kruisbek	13-12-2014	Oosterhout	Boswachterij Dorst	Mariëtta Peters
8	Goudvink	12-1-2015	Breda	Teteringen	Gert Bouwmeester

Onze Werkgroepen

Stadsvogels	Willem Veenhuizen	willemveenhuizen@casema.nl	De Kamertjes	Jan Benoist	janbenoist@ziggo.nl
Roofvogels	Raymond van Breemen	fam.vanbreemen@ziggo.nl	Polen	Jan Benoist	janbenoist@ziggo.nl
Uilen	Martin van Leest	mvanleest@planet.nl	Knotwerkgroep	Rob Fisscher	r.fisscher@ziggo.nl
Watervogels	Harry van Vugt	harryvanvugt@live.nl	4e Bergboezem	Kees van der Krift	kees@vdkrift.nl
Weidevogels	Biek Smetsers		Dintelse Gorzen	Ronald Buijnsters	ronjose@ziggo.nl
Rooskensdonk	Harry Janssen	harry@syhu.nl			

Werkgroep Uilen

